

VAKBLAD VOOR DE BIBLIOTHEEKSECTOR

Bibliotheekblad

Bibliotheek Bouwlust: mogelijk gemaakt door buurtbewoners

CLB: Vlaanderen wel, Nederland niet ...

Wat gebeurde er in Woburn Public Library?

Lidewij Edelkoort zoekt samenwerking met bibliotheken

Dinteloord: bibliotheek in tankstation

Nummer 5 | Jaargang 25 | mei 2021

Lotte Kok,
community librarian bij de
Bibliotheek Venlo

Bibliotheekonline

Veel bibliotheken in Nederland maken al gebruik van het speciaal door Graficom ontwikkelde cloud platform voor bibliotheken:
"Bibliotheekonline"

Wilt u ook **geen omkijken meer** hebben naar uw IT-omgeving voor wat betreft kantoor en publiek? Wilt u zeker weten dat uw **security** op orde is?

Wilt u dat al uw medewerkers inclusief vrijwilligers op alle openingstijden van uw bibliotheek kunnen **bellen naar de servicedesk**?

Wilt u ook ervaren wat de voordelen en mogelijke **kostenbesparingen** voor uw organisatie zijn?

Neem dan contact met ons op voor een **vrijblijvende kennismaking** om te kijken wat we voor u kunnen betekenen via het telefoonnummer:
088 472 34 26 of per e-mail via info@graficom.com

Graficom Group

Graficom Solutions BV

info@graficom.com

www.graficom.com

Wat ga jij doen als de bieb weer open is?

We willen allemaal zo graag de deuren weer openen van de bibliotheken. Mensen weer in de bibliotheek. Kinderen uitnodigen om een leuke serious game te spelen. [Kijk nu wat er mogelijk is op](#)

► bibendo.nl/open

Bibendo is een product van

nbd biblion

Bibliotheekblad is hét vakblad voor de bibliotheeksector en verschijnt tien keer per jaar, waaronder een dubbelnummer. Kijk ook op onze website: www.bibliotheekblad.nl en op onze sociale media-accounts op Twitter, Facebook en LinkedIn.

Uitgeverij

Uitgeverij IP
Charlotte van Pallandtlaan 12
2272 TR Voorburg

Hoofd- eind- en webredactie

Menno Goosen
menno.goosen@bibliotheekblad.nl
+31 (0)6 2222 90 67

E-mailadres redactie

redactie@bibliotheekblad.nl

Tekstcorrectie

Marijn Mostart

Medewerkers

Jan van Bergen en Henegouwen, Rob Bruijnzeels, Annemiek van de Burgt, Maarten Dessing, Elselien Dijkstra, Dionne Dinkhuijsen, Anne van den Dool, Marianne Hermans, Wendy de Graaff, Roxanne Heemskerk, Wim Keizer, Imke de Korte, Cindy Lammers, Marjolein Lolkema, Ingrid Lutke Schipholt, Anneke de Maat, Eric van Nieuwland, Marjolein Oomes, Linda van Pelt, Gerrit Serné, Joyce Sternheim, Stan Verhaag, Eimer Wieldraaijer, Ivonne Zijp.

Ontwerp basisvormgeving

SNEP grafische dienstverlening

Lay-out

Thomson Digital

Opmaakbegeleiding

Hans Jansens (Impaginator.nl)

Druk

Damen Drukkers

Redactieadviesraad

Erik Boekesteijn, Jan Gommer, Wendy de Graaff, Wim Keizer, Gerard Meijer, Wanda Moelands

Abonnementen Nederland

Abonnementenland, Postbus 20, 1910 AA Uitgeest. Tel. +31 (0)251-25 79 24. Site: www.bladenbox.nl voor abonneren of www.aboland.nl voor adreswijzigingen en opzeggingen. Abonnementenland is ook bereikbaar via Twitter: @Aboland_klanten. Beëindigen abonnement: opzeggingen dienen 12 weken voor afloop van de abonnementsperiode in ons bezit te zijn. Prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementen België

Abonnementenland, Ambachtenlaan 21 Unit 2A, 3001 Heverlee. Tel. +32 (0)28 08 55 23. Site: www.bladenbox.be voor abonneren of www.aboland.be voor adreswijzigingen en opzeggingen. Beëindigen abonnement: Opzeggingen dienen 12 weken voor afloop van de abonnementsperiode in ons bezit te zijn. Prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementprijs

Per 1 januari 2021 kost een abonnement in Nederland €209,95, elk vervolgabonnement op hetzelfde adres € 199,95, los nummer € 20. Abonnementprijs België: € 228,95. Overige landen € 262,95. Alle bedragen inclusief BTW en verzendkosten.

Thuisabonnement met korting

In verband met de coronacrisis is het vanaf 2021 is mogelijk om voor medewerkers van bibliotheken in Nederland een kortingsabonnement op hun huisadres te ontvangen voor € 104,95. Aan deze abonnementsvorm zijn voorwaarden verbonden. Deze vindt u op onze website onder de knop 'Abonneren.'

Adverteren

Op www.bibliotheekblad.nl vindt u onze tariefkaart. Meer informatie kan gegeven worden door accountmanager Rajin Roopram, telefoon: +31 (0)6-1520 17 24, e-mail: rajin.roopram@kbenp.nl.

Overname van tekst

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij IP gebruikt of verveelvoudigd worden. Voor kopiëren is reproductie verschuldigd aan de uitgever.

ISSN

1573-9597

6

Collega

Lotte Kok is sinds november 2019 in dienst bij de Bibliotheek Venlo als community librarian.

10

Lente-etalagewedstrijd

Probiblio daagde bibliotheken uit om met een frisse blik naar hun ramenoppervlakte te kijken, als potentiële creatieve en interactieve etalages voor hun programmering en collecties. Wie werd de winnaar?

12

Bibliotheek Bouwlust

In februari 2021 opende de spiksplinternieuwe wijkbibliotheek 'Bouwlust' in het Haagse stadsdeel Escamp haar deuren. Bijzonder is de manier waarop de buurtbewoners het voor elkaar kregen een nieuwe bibliotheek te realiseren, veel mooier en moderner dan de vorige.

18

Nanning Mol, nieuwe voorzitter CBCT

De CBCT (Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal) doet haar audits niet met de meetlat en rode kaarten, zegt de in oktober 2020 benoemde voorzitter Nanning Mol. Onder zijn leiding wordt kennisdeling nog belangrijker.

22

Over wat er gebeurde in Woburn Public Library

Deirdre Carasso, directeur Bibliotheek Utrecht, voerde onlangs een gesprek met Bonnie Roalsen, directeur van de Woburn Public Library. Roalsens aandacht voor de diverse groepen en haar vernieuwingsdrang bevallen niet iedereen ... Wat kunnen wij in Nederland hiervan leren?

24

Biebactiviteit

Bij het benzinstation kun je allang niet meer louter terecht voor super, diesel of gas. Maar boeken? Sinds half februari zijn die ook af te halen bij het BP-benzinstation in Dinteloord. Hier is namelijk een servicepunt gevestigd van Bibliotheek West-Brabant.

26

Vlaanderen wel, Nederland niet

Het Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel (CLB) komt er vooralsnog niet, maar in Vlaanderen zijn ze al bijna klaar met hun landelijke bibliotheekstelsel. Waarom lukt het daar wel en bij ons niet? En wat kunnen we in Nederland van Vlaanderen leren?

32

Topstukken

Een walnoot, deels gevuld met een verguld messing montuur waarin gaten zijn aangebracht die ruimte bieden aan een boekje en een reisnecessaire. Het boekje is getiteld: *Le conseiller des grâces, dédié aux dames*, wat zich laat vertalen als 'De raadgever van de gratie, bestemd voor dames'.

34

Lidewij Edelkoort zoekt samenwerking

Onze meest bekende trendforecaster Lidewij Edelkoort heeft een bijzonder aanbod voor bibliotheken in petto.

38

De standalonebibliotheek verliest terrein

Uit de gegevens van de Bibliotheekatlas blijkt dat de standalonebibliotheek terrein verliest. Het samenbrengen van partijen in een multifunctionele accommodatie (MFA) is in opmars.

40

Nieuwe Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

De komst van een nieuwe Universiteitsbibliotheek in Amsterdam is een feit. Na jaren van discussie en bezwaarprocedures werd in september 2019 de eerste paal geslagen.

42

De jeugdgoelen van de Leescoalitie

Hoe staat het met de doelen die door de Leescoalitie voor kinderen en jongeren zijn vastgesteld? De KB slaat haar eigen recent gepubliceerde onderzoeken erop na.

46

Management

Na het voltooien van de Hotelschool kwam Renske van Kooij, directeur de Bibliotheek Westland, in de hotel- en horecawereld terecht. Toch koos ze voor een ander carrièrepad.

En verder in dit nummer

4 Redactioneel

4 Colofon

8 Kort nieuws

9 Beste Bibliotheek

50 Wat leest de bibliotheekbezoeker?

Beste lezer,

Het is ontzettend mooi om te zien hoe geliefd de bibliotheek is, en hoe bewoners op de barricaden gaan staan als 'hun' bibliotheek wegbezuinigd wordt. In februari 2021 opende de spiksplinternieuwe wijkbibliotheek 'Bouwlust' in het Haagse stadsdeel Escamp haar deuren. En dat is bijna volledig te danken aan de wijkbewoners. Vroeger was er ook al een bibliotheek, die in 2012 vanwege de bezuinigingen op kunst en cultuur moest verdwijnen. Dit tegen het zere been van de bewoners in. Kristin Winter besloot actie te gaan voeren. Ze pakte dit op een zeer professionele wijze aan en wist de wijk te mobiliseren en het op de politieke agenda te krijgen. De stemming na motivatie in de Haagse gemeenteraad in februari 2018 was opzienbarend. Alle 36 gemeenteraadsleden waren vóór, nul tegen. In dit nummer van Bibliotheekblad leest u een uitgebreid verslag. In feite is het een stappenplan om zelf een actie op touw te zetten.

Meer politiek in dit nummer. Deirdre Carasso, directeur Bibliotheek Utrecht, voerde onlangs een gesprek met Bonnie Roalsen, directeur van de Woburn Public Library in Massachusetts in de Verenigde Staten. Roalsen gelooft dat het servicemodel van bibliotheken fundamenteel moet vernieuwen om iedereen toegang te kunnen geven. Roalsens aandacht voor de diverse groepen in de stad en haar vernieuwingsdrang bevallen niet iedereen ... Wat kunnen wij in Nederland hiervan leren?

Als laatste wil ik u er – nogmaals – op attenderen dat de aanmelding voor de Beste Bibliotheek van Nederland 2021 en de Beste Bibliotheekspecialist 2021 geopend is. Op pagina 9 en op onze website, via de verkorte link <https://tinyurl.com/yc54ztav> leest u hier alles over. Aanmelden voor beide prestigieuze awards kunt u doen door mij voor 7 juni uw motivatie te mailen. Uiteraard kunt u ook een collega-bibliotheek of een collega-'bibliotheekspecialist' aanmelden. En noteer vast in uw agenda: op 2 november is de uitreiking.

Ik wens u veel leesplezier,

Menno Goosen
Hoofdredacteur Bibliotheekblad
menno.goosen@bibliotheekblad.nl

Lotte kok gefotografeerd met enkelen van haar 'studenten' en collega's. Onder andere studenten Ömer Ucar en Edward Hermans, respectievelijk links- en rechtsachter in beeld, die als hulpkracht in de bieb werken. Links vooraan Guus Colbers, lees- mediaconsulent die vers uit de collegebanken is, en rechtsvoor Kim Vercoulen, community librarian voor de jeugd.

Lotte Kok, community librarian bij de Bibliotheek Venlo 'Ik weet wat er onder jongeren speelt, want ik was zelf kort geleden nog student'

Op het eerste gehoor doet het even denken aan een robot in een computerspel: de librarian. Letterlijk vertaald is dit: de bibliothecaris. Maar dan wél eentje 'nieuwe stijl' die doet aan informatieoverdracht (van oudsher een belangrijke rol van de bibliotheek) door trefzeker in te spelen op de behoeftes, vragen en wensen vanuit de 'community'. De lokale gemeenschap wel te verstaan. Lotte Kok, sinds november 2019 in dienst bij de Bibliotheek Venlo als community librarian, heeft de kunst van het aftasten en inspelen in de vingers. Van de acties die hieruit voortkomen, geeft ze met plezier concrete voorbeelden.

TEKST: LINDA VAN PELT • FOTO'S (INCLUSIEF COVER): ASTRID ROOX

'Slechte bibliotheken construeren collecties, goede bibliotheken investeren in service, en uitstekende bibliotheken bouwen netwerken met de lokale gemeenschap.' Een quote van David Lankes (*professor aan de University of South Carolina, School of Library & Information Science, Columbia, VS*), door veel vakgenoten gezien als een van de grote denkers over de toekomst van de bibliotheek en daarmee mede de geestelijk vader van de *community librarian*. Evengoed koestert Lotte Kok nog warme herinneringen aan de traditionele bibliotheek van haar jeugdijaren in Den Helder, waar

ze aan de hand van haar moeder al vaak binnenstapte.

'Als mijn ouders alles hadden moeten kopen wat ik wilde lezen, was dat een grote investering geweest', filosofeert ze even over de tijd toen.

Dat het lezen haar met de spreekwoordelijke papepel is ingegoten, ligt voor de hand met ouders die een van de voormalige kinderslaapkamers hebben ingericht als inloopkast ... voor boeken! 'Met internationale literatuur, vooral in het Duits, want dat hebben ze beiden gestudeerd.'

Tijdens de ‘verplichte leeslijstjaren’ op de middelbare school heeft Lotte niet afgehaakt. ‘Ik wilde niet sjoemelen met iets wat zo leuk is, dus ik las alles.’

Van droomstad naar droombaan

Een studie Nederlands (in Nijmegen, de stad die zij graag wilde leren kennen) bleek gaandeweg niet helemaal de juiste route. Al eerder dacht Lotte over cultuurwetenschappen, maar de angst voor weinig beroepsmogelijkheden door juist zo’n brede studie deed haar aarzelen. Later werd dit toch haar definitieve studierichting. ‘Uiteindelijk gaat het erom: waar ligt je passie? Wat vind je echt leuk? Dan komt het “vanzelf” goed.’ Een voorspelling die waarheid werd, want met een bachelor cultuurwetenschappen en een master literatuurwetenschap op zak solliciteerde ze in het najaar van 2019 op de vacature voor een *community librarian* bij de Bibliotheek in Venlo. En met succes!

‘In september heb ik gereageerd en twee maanden later kon ik beginnen. Ik was blij verrast, want ik had niet verwacht dat ik zo snel een baan zou vinden.’ Eerlijk gezegd was het niet eens Lottes bedoeling om zo snel met het échte (werkende) leven te beginnen. ‘Ik had na mijn studie wilde plannen, bijvoorbeeld een halfjaar in Berlijn wonen, de stad waar ik vaak ben geweest en die mijn hart heeft gestolen. Ondertussen checkte ik wel regelmatig de website culturelevacatures.nl. Pas toen de vacature in Venlo voorbijkwam, stond alles in een ander perspectief. Van alle kunstrichtingen die tijdens mijn studie cultuurwetenschappen aan de orde kwamen – muziek, film, beeldende kunst, theater – sprak literatuur me het meeste aan. Mede daardoor was deze optie in een bibliotheek het functieprofiel waarvan ik een “spark” kreeg. En dan de variatie in de baan: 50% in de frontoffice en 50% vrijheid en verantwoordelijkheid om programma’s te bedenken, liefst in samenwerking met de doelgroep: studenten van 16 tot 26.’

Zo jong als je je voelt

Gelijk met Lotte begonnen nog twee *community librarians* bij de Bibliotheek in Venlo. ‘Ook nieuwe collega’s; één met de focus op techniek, en de ander gericht op lezen en literatuur. Behalve aan hen had ik ook steun aan de collega’s die al veel langer binnen de organisatie werkten.’

Haar eigen gevoel in die beginperiode omschrijft ze als eng én spannend. ‘Wel op de goede manier. Het leek mij een mooie uitdaging om deze voor mij nog onbekende wereld te leren kennen, want ook in Venlo was ik nog niet thuis.’

Om zo snel mogelijk de vleugels uit te slaan naar partners in de stad, en contact te leggen met (jonge) mensen, organiseerde Lotte (in samenwerking met POI Cubiss) een onderzoek in de vorm van een enquête met vragen als: ben je tevreden over de dienstverlening van de bibliotheek? Wil je blijven meedenken, en zo ja, hoe? ‘Hierna volgden diverse brainstormsessies om over bepaalde thema’s verder te praten. Bovendien was de enquête de basis voor een actuele mailinglist van geïnteresseerde studenten in de leeftijdscategorie 16-26.’

Is het een must om qua leeftijd zelf nog zo dicht bij de jonge *community* van studenten te staan?

‘Je bent zo jong als je je voelt’, reageert Lotte direct. Om er vervolgens, ietsje langzamer, op te laten volgen: ‘Ik weet wat er speelt, want ik was zelf kort geleden nog student.’

Daardoor was ze direct te porren voor een idee, gelanceerd door twee studenten die in de bibliotheek meedraaien in de opruimploeg: een heuse podcast door de Bibliotheek Venlo: Biebcast.

Een eigen bibliotheekgeluid

‘Voor PLEK3 (*initiatief voor basisschooljeugd, eind 2020 stond hierover een artikel in Bibliotheekblad – red.*) hadden we professionele apparatuur aangeschaft, en ik had zelf ook al eens het idee voor een podcast.’

De eerste aflevering – in oktober 2020 – betrof een actueel thema waarmee vooral ook veel jonge mensen in ‘coronatijden’ kampen: eenzaamheid. Ook het tweede thema – gelijkheid tussen mannen en vrouwen – is iets wat volgens Lotte erg speelt onder jonge mensen.

‘En rond de verkiezingen organiseerden we debatten met zeven jongeren tussen de 17 en 27 jaar van diverse politieke kleur over thema’s als corona, EU, migratie, woningmarkt en onderwijs’, vertelt Lotte, die hierbij als gespreksleider fungeerde. De Biebcast is een van de initiatieven waarop ze trots is. ‘Met inachtneming van alle veiligheidsvoorschriften in verband met corona is het ons gelukt levendige livediscussies tot stand te brengen. En afgaande op de reacties is er veel naar geluisterd.’

Fangirl

De start van een leesclub, waarbij voor de aftrap (in maart) een Young Adult schrijver werd uitgenodigd, en een lezing door voormalig tv-presentator Dennis Storm over minimalisme zijn twee andere initiatieven waarvan Lotte de aanjager is.

‘Er zijn in Venlo diverse mbo- en hbo-studies, en ook de universiteit van Maastricht heeft hier een dependance. Venlo positioneert zich graag als studentenstad. De Bibliotheek Venlo speelt hierop in door activiteiten te organiseren die studenten aanspreken, uiteraard passend binnen de visie, missie en kernfuncties van de bibliotheek. De focusgroep vroeg om aandacht voor lichamelijke gezondheid, dus daar gaan we in de toekomst vast iets mee doen. In Stek, het restaurant in de Bibliotheek Venlo, willen we sowieso ontmoetingsavonden organiseren. Verder hebben we tachtig werk- en studeerplekken waarvan ook studenten graag gebruikmaken. Alleen nu kan het even niet.’

In de uren dat ze in de frontoffice werkt, geeft Lotte met plezier leesadvies. ‘Ik heb, denk ik, een bovengemiddelde kennis van literatuur.’ Met haar favoriete schrijver, David Mitchell, stond ze vorig jaar november oog in oog bij het International Literature Festival in Utrecht.

‘Een ervaring om nooit te vergeten. Net als de thema’s in zijn boeken: tijd en sterfelijkheid. Ik ben een échte fangirl. Maar ik adviseer ook over andere schrijvers. Vooral jongeren wil ik graag inspireren tot meer leesplezier, want helaas blijkt uit diverse onderzoeken dat dit flink is afgenomen.’

Kort nieuws

Inzenden Victorines 2021

Het Victorine van Schaickfonds | KNVI is dé scriptieprijs voor het informatievak in Nederland.

Jaarlijks reikt het fonds de Victorines uit.

De prijzen zijn bedoeld om publicaties en vernieuwing in het informatievak te stimuleren. Iedereen die recent een bijdrage heeft geleverd aan de innovatie van het informatievak kan meedoen. Dat kan een artikel, presentatie, website, blog, vlog of andere bijdrage zijn, maar ook een bijzonder en vernieuwend initiatief. De jury, gevormd door het bestuur van het Victorine van Schaickfonds | KNVI, reikt drie prijzen uit:

- De Victorine voor de beste publicatie en de Victorine van Schaick Penning (2500 euro).
- De Victorine voor het meest innovatieve initiatief op het vakgebied van de informatieprofessional (2000 euro).
- De Victorine voor de beste scriptie (1500 euro).

Stuur je inzending en/of nominatie aan victorine@knvi.nl. Dit kan tot **1 september**.

De wijze waarop de prijs wordt uitgereikt, evenals de datum, is afhankelijk van de situatie rondom de coronamaatregelen en zal het fonds later bekendmaken.

Rijnbrink organiseert inspiratiesessies rond democratie

Onder de titel 'Expeditie democratie' organiseert Rijnbrink een viertal inspiratiesessies (on- en offline) die een goede basis geven voor een concreet programmaplan voor bibliotheken. De basis is

de eerder uitgegeven Inspiratiegids 'Programmeren rond Democratie'. Georges Elissen (senior adviseur Educatie, Cultuur & Samenleving) en Elisabeth Rullens (adviseur Educatie, Cultuur & Samenleving) zijn vanuit Rijnbrink nauw betrokken en gaan samen met interessante sprekers en praktijkvoorbeelden aan de slag met deelnemers. Meer informatie en aanmelden kan op <https://tinyurl.com/kxjw3zv5>

Bibliotheekblad.nl

Het actueelste bibliotheeknieuws vindt u op www.bibliotheekblad.nl. Op onze site kunt u zich ook aanmelden voor de wekelijkse nieuwsbrief.

Het Govers kennisteam Bibliotheken.

De sectorspecialist in het
bijstaan van bibliotheken op
het gebied van controleplicht,
fiscaliteit, juridisch en data-
analyse.

GOVERS

Thuis in cijfers sinds 1927

Accountants / Adviseurs | T (040) 2 504 504 | www.govers.nl

Aanmelden Beste Bibliotheek van Nederland en Beste Bibliotheekspecialist 2021

De verkiezing van de Beste Bibliotheek van Nederland 2021 en de Beste Bibliotheekspecialist 2021 gaat weer van start. Tot en met 7 juni kunt u een openbare bibliotheek of een bibliotheekmedewerker voordragen voor deze prestigieuze awards.

Beste Bibliotheek van Nederland 2021

Elke vestiging van een openbare bibliotheek komt in aanmerking voor nominatie. Het enige wat we van u vragen, is dat u beargumenteerd aangeeft waarin de bibliotheek van uw keuze zo goed en onderscheidend is (maximaal twee A4'tjes). Uit de inzendingen wordt door een deskundige en onafhankelijke jury eerst een longlist en daarna een shortlist gemaakt. Wie deze finalisten zijn, wordt bekendgemaakt in Bibliotheekblad 6 en op onze website bibliotheekblad.nl. De kandidaten worden in de maanden erna bezocht door de juryleden, die hun kennersblik laten gaan over zaken als gebouw & inrichting, diensten & producten en service & klantgerichtheid, maar die vooral oog zullen hebben voor de maatschappelijke en culturele werking van de bibliotheek en de samenwerking met individuele en institutionele partners. Het is al eerder gezegd, maar het kan niet genoeg beklemtoond worden: de verkiezing van de Beste Bibliotheek van Nederland is geen prijs voor het mooiste gebouw, maar een onderscheiding voor die bibliotheek die binnen de eigen mogelijkheden het best presteert en zich voortvarend manifesteert in de eigen lokale setting. Bijvoorbeeld als platform voor ontmoeting en debat. Daarom wordt ook kleine(re) bibliotheken nadrukkelijk verzocht zich kandidaat te stellen. *De jury beraadt zich op dit moment op de mogelijkheid om dit jaar twee prijzen uit te reiken, gebaseerd op het inwonertal van de plaats waar de bibliotheek gevestigd is, zodat ook kleinere bibliotheken meer kans hebben op een award.* Niet alleen de stem van de vakjury, ook die

van het publiek telt mee (beide bepalen elk voor de helft de einduitslag). Van 1 oktober t/m 24 oktober kan iedereen op de website bibliotheekblad.nl een stem uitbrengen op de bibliotheek van zijn/haar keuze. Behalve via foto's en geschreven profielen kan het publiek zich oriënteren op de kwaliteiten van de deelnemers met behulp van door de kandidaten aangeleverde video-impressies van hun bibliotheek. De winnaar van de NBD Biblion Award wordt bekendgemaakt op 2 november. Aarzel niet en draag de bibliotheek voor die absoluut niet mag ontbreken!

Beste Bibliotheekspecialist 2021

Voorheen heette deze prijs De Beste Bibliothecaris van Nederland. Dit is een brede prijs voor een bibliotheekmedewerker die zich onderscheidt van vakgenoten. Iedere bibliotheekmedewerker komt hiervoor in aanmerking, met uitzondering van jeugdspecialisten omdat hiervoor al de NBD Biblion Jeugdspecialist-award in het leven is geroepen. Dus meld jezelf of een collega, met een motivatie van maximaal twee A4'tjes, aan voor deze prestigieuze prijs.

Jury

Dit jaar zal de jury bestaan uit:

-Peter Kok, directeur-bestuurder Bibliotheek Midden-Brabant en winnaar van de Beste Bibliotheek 2020 (LocHal).

-Hans van Velzen, bibliotheekadviseur, auditor, en voormalig directeur-bestuurder OBA.

-Jeanine Deckers, directeur-bestuurder Bibliotheek Bibliorura, bestuurslid Vereniging van Openbare Bibliotheken, architectuurhistoricus en maker van het blog Ten Aanval.

-Chris Wiersma, adviseur en interimmanager, wegvoorbereider Collectief Landelijk Bibliotheekstelsel en voormalig directeur-bestuurder de Nieuwe Bibliotheek.

-Jolanda Robben, senior adviseur bij Biblio-net Groningen en winnaar van de Beste Bibliothecaris 2018-2019.

Illustratie: Shutterstock

Aanmelden

Mail voor 7 juni uw motivatie voor De Beste Bibliotheek en/of De Beste Bibliotheekspecialist naar: menno.goosen@bibliotheekblad.nl

De winnende etalages van de Bibliotheek Nijkerk. Op de foto trotse vrijwilliger Remco van de Kamp.

Bibliotheken in de spotlights met hun etalages

Bibliotheek Nijkerk winnaar Probiblio's 'Lente-etalagewedstrijd'

Probiblio heeft het initiatief genomen om een 'lente-etalagewedstrijd' te organiseren. Volgens de provinciale ondersteuningsinstelling is het juist in deze tijd belangrijk dat bibliotheken goed zichtbaar zijn voor het publiek. 'De grote etalages of ramen waar veel bibliotheken over beschikken bieden hier volop mogelijkheden voor.' Winnaar van deze eerste editie werd Bibliotheek Nijkerk.

TEKST: JULIA VAN HAASTER, MARKETINGADVISEUR PROBIBLIO • FOTO'S: VIA DE DEELNEMENDE BIBLIOTHEKEN

Creatief, opvallend en interactief: dit waren de criteria voor de eerste editie van de Lente-etalagewedstrijd van Probiblio. De jury, bestaande uit beeldend vormgever Chantal van Heeswijk, Probiblio's adviseur programmering Karen Bertrams en marketingadviseur Julia van Haaster, boog zich over diverse mooie en originele etalages, maar er kan er maar één de winnaar zijn. Dat werd Bibliotheek Nijkerk. De jury was unaniem: 'Deze etalage voldoet het best aan alle drie de criteria! Met creativiteit in de stapeling van boeken op kleur, de schreeuwende slingers en het interactieve bestellen wordt de voorbijganger uitgenodigd!'

Meerdere etalages

Bibliotheek Nijkerk stuurde maar liefst twee etalages in: rondom de thema's Koningsdag en Bevrijdingsdag. De etalages scoren hoog op originaliteit, opvallend en interactiviteit. Samen met vrijwilligers

bedacht, én voorbijgangers kunnen een foto maken van een boek uit de etalage en dit direct reserveren. Leuk weetje: Bibliotheek Nijkerk had in 2019 de derde plaats in de top 20 van de best Presterende Bibliotheken van Nederland in de zogenaamde Deckers-index, de door strategisch adviseur Mark Deckers van Rijnbrink opgestelde prestatie-index. Dit is nog na te lezen via de verkorte link: <https://tinyurl.com/y86b5yfk>

De Bibliotheek Kerkdriel liet zich inspireren door het thema van de Nationale Voorleesdagen.

Bij de OBA stond BoekStart centraal in de etalage.

Bibliotheek Hoogeveen creëerde een vakantie in eigen bibliotheek.

Bibliotheek Vlissingen maakte een vrolijke lente-etalage voor kinderen.

Direct enthousiast

Vrijwilliger Remco van de Kamp van Bibliotheek Nijkerk was meteen enthousiast over de wedstrijd: 'Het was mijn initiatief om met de etalages te beginnen, ook al is er geen budget voor. Ik werd getriggerd door Probiblio's oproep in de nieuwsbrief van Bibliotheekblad, en collega Josephine van Benthum van de vestiging in Nijkerkerveen was ook direct enthousiast. Dit soort acties stimuleert mij enorm. Ik heb autisme en ADHD, en dat is misschien wel een verklaring voor mijn creativiteit. De Afhaalbieb loopt erg goed, met soms wel vijfhonderd reserveringen, de etalages dragen daar zeker aan bij. Ze zijn interactief, want het publiek kan een foto van het gewenste boek maken en een mailtje sturen om het direct te reserveren.'

Andere inzenders

Een van de mooiste inzendingen kwam uit Kerkdriel. Zij maakten een prachtige etalage in het kader van het thema van de Nationale Voorleesdagen. Daarnaast promoveerde de Openbare Bibliotheek Amsterdam het thema BoekStart. Bibliotheek Haarlemmermeer maakte een mooie kinderboekencollage met QR-code voor de Afhaalbieb. Bibliotheek Waalwijk maakte verschillende thematafels. Bibliotheek Hoogeveen creëerde een vakantie in eigen bibliotheek en Bibliotheek Vlissingen maakte een vrolijke lente-etalage voor kinderen.

Gebruik je etalage!

Bibliotheken zijn nog gesloten, maar juist in deze coronaperiode is het belangrijk dat je als bibliotheek goed zichtbaar bent voor het publiek. De grote etalages of ramen waar veel bibliotheken over beschikken bieden hier volop mogelijkheden voor. 'Kijk met een frisse blik naar je ramen als potentiële creatieve en interactieve etalages voor de programmering en voor collecties. Met het aankleden van jouw etalage kun je voorbijwandelend publiek van alle leeftijden dag en nacht inspiratie bieden. Licht bijvoorbeeld een bepaalde themacollectie uit of vraag aandacht voor bijzondere programmering in het voorjaar.

Etaleren kun je leren

De winnaar Bibliotheek Nijkerk ontvangt van jurylid en beeldend vormgever Chantal van Heeswijk een ZOOM-workshop, een live etaleersessie met tips en tricks om de perfecte etalage vorm te geven. Alle bibliotheken die hebben meegedaan aan de wedstrijd kunnen deze sessie mee- en terugkijken. Chantal start bij het etaleren altijd met het bedenken van je boodschap. Wat wil je uitstralen en hoe bouw je hier vervolgens een concept omheen en verwerk je er interactiviteit in? Bekijk de ruimte goed, check de verlichting, bepaal de loop- en kijkrichting van voorbijgangers en maak vervolgens een inventarisatie van de materialen die je nodig hebt. 'Net als bij een schilderij van Rembrandt wil je de

Bibliotheek Waalwijk maakte verschillende thematafels.

aandacht van mensen naar één punt trekken. Alles wat ze daarna zien, moet daarbij passen.'

Meer tips

Wil je meer tips voor een sprankelende etalage? Probiblio schreef al eerder een artikel om bibliotheken op weg te helpen. Voor meer inspiratie maakte visualisator

Linda van Bruggen zeven prachtige illustraties die door bibliotheken gebruikt kunnen worden. Ga naar <https://tinyurl.com/dmtuj2w> om de tips en afbeeldingen te bekijken.

Volgende editie

In aanloop naar de Kinderboekenweek organiseert Probiblio een nieuwe etalagewedstrijd 'Worden wat je wilt'. Heeft jouw bibliotheek ook een mooie etalage? Houd de website en nieuwsbrief van Probiblio en Bibliotheekblad in de gaten voor de meest recente informatie.

Bibliotheek Haarlemmermeer maakte een mooie kinderboekencollage met QR-code voor de Afhaalbieb.

Ter gelegenheid van de opening van de bibliotheek overhandigde verantwoordelijk wethouder Robert van Asten het eerste boekenpakket aan Kristen de Winter. Onder haar leiding werden bijna 3000 handtekeningen opgehaald als steun voor een petitie voor de terugkeer van de wegbezuinigde bibliotheek.

Mogelijk gemaakt door handtekeningenactie buurtbewoners

Bibliotheek Den Haag opent nieuwe vestiging Bouwlust

In februari 2021 opende de spiksplinternieuwe wijkbibliotheek 'Bouwlust' in het Haagse stadsdeel Escamp haar deuren. Vroeger was in deze wijk ook al een bibliotheek, die in 2012 vanwege de bezuinigingen op kunst en cultuur moest verdwijnen. Bijzonder is de manier waarop de buurtbewoners het voor elkaar kregen een nieuwe bibliotheek te realiseren, veel mooier en moderner dan de vorige. Programmaleider Menko Verburg, wijkbewoner (en initiatiefnemer) Kristin De Winter en interieurarchitect René Mensink vertellen samen het verhaal van het ontstaan.

TEKST: LINDA VAN PELT

FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Een wijk die zijn bibliotheek ziet sluiten, verliest niet alleen boeken, maar veel meer. Zeker in een wijk als Bouwlust en Vrederust (onderdeel van het Haagse stadsdeel Escamp) waar de bibliotheek zo ongeveer de belangrijkste sociaal-culturele voorziening is, aldus Menko Verburg en Kristin De Winter.

'Een beetje een "vergeten" wijk. Weinig publieke voorzieningen, zo'n 160 verschillende culturen die best behoefte hebben aan samenhang', omschrijft Menko de wijk. 'Een bibliotheek is hier een bijna onmisbaar element, zeker met de moderne maatschappelijke functies. Deze week, in coronatijd, kwam er een oudere mevrouw aan de deur met een vraag over haar belastingaangifte. Officieel zijn wij nu natuurlijk gesloten, maar doordat we het pand delen met welzijnsorganisatie Mooi welzijn hebben we mevrouw direct kunnen helpen.'

Er was eens ...

Kristin De Winter verhuisde zes jaar geleden vanuit Vlaanderen naar Nederland. 'De bibliotheek was toen al een paar jaar gesloten, maar als vrijwilliger op de Nutsschool Woonstede zag ik hoeveel behoefte er was aan leesinspiratie. De acht basisscholen in deze wijk hebben niet voldoende financiële middelen om een uitgebreide schoolbibliotheek aan te schaffen. Bovendien vraagt het bijhouden van zo'n collectie bijna gespecialiseerde inzet. De dichtstbijzijnde bibliotheeklocatie was op een paar kilometer

afstand, aan de andere kant van een grote weg. Oversteken is gevaarlijk met de fiets, en een ritje met de tram is voor velen te duur. Het leesplezier stond daardoor extra onder druk, terwijl lezen juist voor kinderen zo belangrijk is.'

De wijk opnieuw met een bibliotheek verrijken leek toen misschien nog een sprookje. Toch geloofde Kristin in een hoog realiteitsgehalte. 'Ik ben jarenlang actief geweest in de Vlaamse politiek. Daardoor had ik wel zo'n idee van hoe we het konden aanpakken.'

Mag ik uw handtekening?

Het begon in januari 2017 met een nota, gestuurd aan Paul Broekhoff, directeur van Bibliotheek Den Haag, met daarin aandacht voor vijf belangrijke functies van een bibliotheeklocatie in Bouwlust.

'Lezen, leren, ontmoeten, laagdrempelige culturele activiteiten en een opstap naar welzijn, zoals mensen wegwijs maken op het gebied van administratie, uitkering, computergebruik, zelfredzaamheid en allerlei andere moeilijke vragen, geeft Menko een opsomming. Terwijl hij in die periode nog bij twee andere bibliotheeklocaties werkte – Waldeck en Schilderswijk – startte Kristin samen met de andere initiatiefnemers een parallel proces: het schrijven van een nota over nut en noodzaak van een bibliotheek in Bouwlust, en de start van een handtekeningenactie om dit belang te onderschrijven.

Bibliotheek Bouwlust moet terug open!

Teken onze petitie!

We willen op de Beresteinlaan opnieuw een gezellige bibliotheek met veel boeken voor jong en oud.

Want lezen is belangrijk.

Ook tijdschriften en kranten doorbladeren, op de computer werken, huiswerk maken, een dvd of cd ontlend, kinderen laten voorlezen, elkaar simpelweg ontmoeten: het moet allemaal kunnen in onze bibliotheek.

We vragen aan de gemeente Den Haag om de bibliotheek opnieuw te openen.

De petitiebladen kan je **inleveren tot vrijdag 15 december 2017** op je eigen school of op Nutsschool Woonstede, Woonstede 98, 2543 VR info@nutsschoolwoonstede.nl.

Vind ook onze Facebookpagina leuk :

"Bibliotheek Bouwlust moet weer open"

Bibliotheek Bouwlust moet terug open!

We willen op de Beresteinlaan opnieuw een gezellige bibliotheek met veel boeken voor jong en oud. Want lezen is belangrijk.

Ook tijdschriften en kranten doorbladeren, op de computer werken, huiswerk maken, een dvd of cd ontlend, kinderen laten voorlezen, elkaar simpelweg ontmoeten: het moet allemaal kunnen in onze bibliotheek.

Naam	Postcode nr.	Handtekening
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		

We vragen het College van de gemeente Den Haag de bibliotheek opnieuw te openen. De petitiebladen kan je inleveren bij je eigen school of bij Nutsschool Woonstede, Woonstede 98, 2543 VR info@nutsschoolwoonstede.nl, tot vrijdag 15 december 2017.

Vind ook onze Facebookpagina "Bibliotheek Bouwlust moet weer open" leuk!

De poster en het petitieformulier die gebruikt werden om buurtbewoners te mobiliseren.

Foto: Elwin Lammers

Leerlingen die op het punt staan om een stapel handtekeningen te overhandigen aan de wethouder.

Die actie liep als de spreekwoordelijke speer. Jong en oud waren enthousiast. Ook kinderen gingen actief aan de slag voor 'hun bibliotheek'. 'We hebben onze petitie op veel plekken neergelegd. Bij kerken, moskeeën, supermarkten. Bijna iedereen was bereid de petitie te ondertekenen, om uiteenlopende redenen. De oudere mensen misten vooral hun kopje koffie in de bibliotheek. Veel jonge ouders vonden de afstand naar een andere bibliotheeklocatie te groot, en jongeren gaven het argument dat hun wijk "ook best iets kon presteren", dit in vergelijking met de Schilderswijk, waar wél een bibliotheek gevestigd was', vertelt Kristin, die zich nog herinnert hoe op een vroege morgen een Surinaamse meneer vanuit zijn appartement haastig naar beneden kwam om vooral niet de kans te missen zijn support te geven.'

36-0

Met een map vol documenten op schoot duikt Kristin makkelijk nog even in de geschiedenis. 'Eind 2017 hebben we handtekeningen verzameld. Binnen enkele weken bijna 3000! Daarna dienden we deze in bij de wethouder Cultuur van Den Haag. Verder stuurde ons comité e-mails naar alle raadsleden.'

Dat er korte tijd later verkiezingen zouden plaatsvinden, was alleen maar gunstig, want de nieuwe raad kon beginnen met een schone lei en nieuwe budgetten. Dat vergrootte de kans van slagen.'

De stemming na motivatie in de gemeenteraad (door Cynthia Dobbe, lerares Nutsschool Woonstede) in februari 2018 vergeet

ze nooit. 'Alle 36 gemeenteraadsleden waren vóór, nul tegen.' Toen was het tijd voor vervolgstappen: ruimte vinden voor de nieuwe bibliotheek én een goede invulling van die ruimte. 'Op de begane grond van wijkcentrum Bouwlust werd door Mooi welzijn 450 m² voor ons vrijgemaakt', vertelt Menko. 'En als interieurarchitect werd gekozen voor René Mensink, die al eerder de bibliotheken van Scheveningen en Loosduinen had heringericht.'

De gunfactor

'Ruimte voor 18.000 boeken en werk-/studieplekken stonden in het programma van eisen', vertelt René. 'Ik kreeg vrijheid en verantwoordelijkheid, en heb die ook graag genomen. Uiteraard in overleg met alle nauw betrokkenen. John van der Linden, destijds hoofd Facilitair van de gemeente Den Haag, kende mij al van mijn eerdere werk, en gunde mij kennelijk ook deze kans. Uiteraard is de ene bibliotheek geen kopie van de andere, want iedere wijk heeft zijn eigen sfeer. Zo'n "huiskamer van de wijk" moet daar goed bij passen. Bouwlust moest aanvankelijk een eenvoudige bibliotheek worden, maar ik wilde proberen er iets méér van te maken. Vooral omdat ik dat de mensen in deze wijk gunde.' Voor hij één ontwerpstreep op papier zette, fietste René Mensink door de wijk. 'Sfeer proeven. Ik zag daar kinderen buiten spelen en dacht: ik ben ook zo'n klein jongetje geweest. Toen ik jong was, las ik niet graag. En de bescheiden bibliotheek van mijn basisschool in Amsterdam-Noord had ook weinig te bieden. Pas

op latere leeftijd, rond mijn achttiende, heb ik ontdekt hoe fijn lezen kan zijn. Hoe je even helemaal in een andere belevingswereld kunt stappen. Precies dát gevoel wilde ik ook geven aan de toekomstige bezoekers van Bibliotheek Bouwlust.'

Bomen groeien (bijna) tot in de hemel

René verbeeldde zijn creatieve gedachten in tekeningen. Sfeerbeelden om de kale ruimte aan te kleden op een inspirerende

De stemming na motivatie in de gemeenteraad (door Cynthia Dobbe, lerares Nuttschool Woonstede) in februari 2018 was opzienbarend. 'Alle 36 gemeenteraadsleden waren vóór, nul tegen.'

manier. Licht moest het worden. Met witte wanden, als goede basis voor natuurlijke contrastkleuren als groen en blauw. En vooral ook veel hout. Uit oogpunt van akoestiek is er een groene wand gecreëerd die doet denken aan klimop.

'Alsof je in een chic winkelcentrum staat, of gewoon ergens in een bos.'

Bomen groeien weliswaar niet tot in de hemel, maar in het midden van de bibliotheek prijkt een ferme boom, die ogenschijnlijk door het bouwkundige plafond heen groeit.

'Bij het ontwerpen had ik steeds het woord "oase" in mijn hoofd. Een oase van rust wilde ik creëren in deze bibliotheek. Een plek waar jong en oud zich thuis kan voelen. Een plek waar vrouwen uit de buurt samen komen. Waar vaders en moeders hun kinderen komen voorlezen onder de boom.'

Die boom opzetten gebeurde ook in figuurlijke zin. Om zich in te leven in de toekomstige gebruikers, praatte René met *iedereen*. Met Radha Gobardhan en Bernice Stüger, de projectleiders. Met Emine Aydin-Hastan, stadsdeelhoofd en degene die leiding geeft aan het team. Met de bouwers, tijdens het productieproces. Maar ook met de portier en de facilitair manager van het wijkcentrum. 'Zij weten wie hier komen, zij kennen de gebruikers.'

Verleidelijke smaakmaker

Wat René betreft, komt 'de hele buurt' straks binnen bij Bibliotheek Bouwlust. 'Ik hoorde over Turkse moeders in de speeltuin die vertelden dat zij nog nooit in een bibliotheek waren geweest.'

Een open plek in het midden omringd door boekenkasten en gemarkeerd door een eikenboom. Daaromheen prentenboeken- en stripkarren, en tafels voor zowel een knutselmiddag als de presentatie van boeken.

Foto: René Mensink

Foto: Bibliotheek Bouwlust

Het team van Bouwlust: Krista Krullaars (intermediair), Menko Verburg (programmaleider) en Nihal Goos (administratief ondersteuner).

Als de bibliotheek open zou gaan zouden ze zeker langskomen. Als de wijkbewoners de nieuwe bibliotheek eenmaal hebben leren kennen, worden ze hopelijk verleid zich hier thuis te voelen.' Het totale proces groeide onder Renés handen. Een stuk tak, meegenomen uit de eigen tuin, stond model voor een 'muur' van boomstammetjes – voor een raam – waaraan boeken worden gepresenteerd.

In een etalage kan de bibliotheek trots laten zien wat voor boeken ze in huis heeft.

'Zulke dingen zie je alleen bij winkels, maar waarom zou het bij een uitleenorganisatie niet kunnen?'

De wanden bieden royaal plaats voor een frontale presentatie van de boeken, omdat de omslag nu eenmaal vaak mooier is dan de rug. In de transparante open ruimte zijn ook leuke knusse hoekjes waarin je je kunt terugtrekken. Zoals trapjes tussen de boekenwanden, door de architect omschreven als 'een troon' waarop kinderen een prentenboek kunnen bekijken. De gewenste studeer- en werkruimtes zijn er ook: dertien pc's en nog meer aansluitingen voor laptops en wifi.

Al het meubilair is op maat gemaakt, met veel flexibele mogelijkheden; van presentatiemeubel tot lange tafel voor een grote bijeenkomst. Van de poefjes op het podium, op kinderhoogte,

tot het uitgiftemeubel bij de koffiecokner waar René in gedachten al gulle bakken met aardbeien ziet staan. Een smaakmaker, dát is Bibliotheek Bouwlust.

Leuk dat je er bent

Het bouwproces is voltooid, maar ook nazorg vindt de interieurarchitect een belangrijk onderdeel van zijn werk. Of is het gewoon lastig om het los te laten? 'Er is geen hoekje dat ik niet ken, geen onderdeel waarbij ik niet persoonlijk betrokken ben geweest. We hebben het hele proces met elkaar gedaan. Ik had de route in mijn hoofd, maar het was belangrijk om iedereen méé op weg te krijgen, met soms een beetje bijsturen. Verrassen en verrijken, dat zijn wat mij betreft twee woorden die de lading goed dekken.' René wijst daarbij graag nog even op de magnetische zijwanden waarop bordjes zijn bevestigd met uitnodigende teksten als 'speciaal voor jou' en 'leuk dat je er bent' en 'plaatjes kijken mag'.

Luisterbereidheid

Definitief de deuren openen, dat is vanwege de coronamaatregelen helaas nog niet mogelijk. Maar op 9 februari 2021 reikte Robert van Asten (*D66-wethouder van Mobiliteit & Cultuur met als onderdeel Bibliotheken en Media*) in Bibliotheek Bouwlust het eerste boekenpakket uit aan Kristin De Winter.

Naast blijdschap over wat zij omschrijft als belevingsbibliotheek, ontmoetingsruimte en huis van de wijk, kijkt ze vooral met tevredenheid terug op het proces om dit tot stand te brengen. 'We hadden een gemotiveerd comité van betrokkenen, maar ook het geluk van politici en wethouders die écht naar ons hebben geluisterd. Naast wethouder Robert van Asten was dat ook Joris Wijsmuller (*van mei 2014 tot juni 2018 wethouder Cultuur namens de Stadspartij – red.*). Ik ben blij dat we de gelegenheid hebben gekregen onze plannen met goede motivaties te belichten.' Behalve als toekomstige bezoeker van Bibliotheek Bouwlust blijft Kristin voorlopig actief in de programmaraad. 'Ik hoop op een fijne samenwerking met veel organisaties in deze wijk, zoals opbouwwerk, jeugdwerk, moskee, kerken, vluchtelingenopvang en Mooi welzijn, en veel plezier voor alle toekomstige gebruikers' (*Mooi staat voor Maatschappelijke Ondersteuning van Omgeving en Individu – red.*).

Zand erover, en dan feest

Het laatste woord is voor Menko Verburg, programmaleider bij Bibliotheek Bouwlust.

'Ik mag hier cursussen, lezingen en andere activiteiten organiseren, in samenwerking met Mooi welzijn. Daar heb ik veel zin in!' Samen met zijn collega's Krista Krullaars (intermediair) en Nihal Goos (administratief ondersteuner) heeft Menko 18.000 boeken in de kasten gezet. 'Allemaal nieuw. Het leek wel Sinterklaas, we bleven uitpakken. Onze bibliotheek is nu voller dan normaal, want zo'n kwart van de collectie is normaal gesproken uitgeleend. Een gedeelte gaat nu al wel naar de lezers via onze tijdelijke paketservice. Ook juffen en meesters van de basisscholen uit de wijk komen enthousiast boekenpakketten halen. Naast een prachtige inrichting hebben we ook nog eens een leuke locatie. Bij een speeltuin en sportveld. Er zal wel veel zand binnengelopen

Foto: René Mensink

Eénboekskast met een letter in de zijwand gefreesd, waarin een boek past dat niet meteen volledig zichtbaar zodat er nog iets te ontdekken valt.

worden in de zomermaanden', lacht hij, denkend aan de schoolklassen die straks naar de bibliotheek komen. 'Daarna komen de kinderen hopelijk snel terug, met papa of mama.'

Voor hen die het Nederlands nog niet zo goed beheersen, heeft Bibliotheek Bouwlust ook veel NT2-boeken aangeschaft ter ondersteuning van de Nederlandse taallessen. En één ding mag wat Menko betreft niet onopgemerkt blijven: een beetje verstopt in de boom in de bibliotheek zit vogel Coco, de hoofdpersoon uit het prentenboek van 2021: Coco kan het!, geschreven en geïllustreerd door Loes Riphagen.

Alleen de gevelbelettering ontbreekt nog, maar dan is Bibliotheek Bouwlust volledig startklaar voor de definitieve opening die hopelijk niet zo lang meer op zich laat wachten.

'Snel daarna organiseren we een spetterend openingsfeest voor de hele buurt.'

Naschrift

Uitgebreide informatie over de totstandkoming van Bibliotheek Bouwlust is te vinden op de website van architect RenéMensink: renemensink.nl/bibliotheek-bouwlust. Omroep West maakte een mooie reportage over Bouwlust. Deze is te bekijken via de verkorte link: <https://tinyurl.com/62e96re8>

Het comité van betrokkenen die zich hebben ingezet voor Bibliotheek Bouwlust:

Mohamed Boutasmit (buurtbewoner en bestuurder moskee), Cynthia Dobbe (lerares Nutsschool Woonstede, heeft gesproken in gemeenteraad), Chiara Honsbeek (lerares Nutsschool Woonstede), Simonette Los (voormalig directrice Nutsschool Woonstede), Nina Schmitz (huidige directrice Nutsschool Woonstede), Kristin De Winter (buurtbewoner en vrijwilliger op Nutsschool Woonstede) en Zhaly Walli (moeder van leerlingen op Nutsschool Woonstede en buurtbewoner)

Nanning Mol, nieuwe voorzitter van de CBCT

Niet het opgeheven vingertje, wel het goede gesprek

DE CBCT (CERTIFICERINGSORGANISATIE BIBLIOTHEEKWERK, CULTUUR EN TAAL) DOET HAAR AUDITS NIET MET DE MEETLAT EN RODE KAARTEN, ZEGT DE IN OKTOBER 2020 BENOEMDE VOORZITTER NANNING MOL. ONDER ZIJN LEIDING WORDT KENNISDELING NOG BELANGRIJKER. 'WIJ WILLEN MEEHELPEM OM TE LATEN ZIEN DAT ONZE BIBLIOTHEKEN EEN WAANZINNIG BELANGRIJKE MAATSCHAPPELIJKE ROL SPELEN.'

TEKST: STAN VERHAAG, FREELANCE JOURNALIST EN LID VAN DE RVT VAN BIBLIONU. • FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

U was al burgemeester van Laren en op 29 oktober 2020 werd u ook nog voorzitter van de CBCT. Hoe kwamen ze bij u uit? Of u bij hen?

'Het contact werd gelegd door Pauline Bouvy-Koene, mijn voorganger als voorzitter van de CBCT. Zij was aan het eind van haar tweede termijn en zette de CBCT op mijn spoor.'

Waarom zei u ja?

'In mijn vorige leven als wethouder (zie kadertekst, red.) was ik altijd op zoek naar hoe we zo goed mogelijk jong en oud kunnen verbinden en hoe we de functie van de bibliotheek naar een nog hoger niveau kunnen tillen. Hoe maak je de bibliotheek tot een plek voor ontmoeting en ontplooiing, voor mensen die laaggeletterd zijn, mensen die ondersteuning zoeken bij digitale handelingen? Een plek die naast boekenuitleen aan heel veel innovatieve functies een rol geeft? Denk aan een formulierenbrigade, aan taallessen voor mensen die de Nederlandse taal, cultuur en samenleving willen begrijpen zodat ze goed kunnen meedoen. Een plek waar oudere mensen kunnen leren met hun iPad om te gaan. Een plek waar je je kinderen leert om zich te ontplooien, ook op andere manieren dan alleen via boeken.

'Ik vervul deze functie dan ook met ontzettend veel plezier en ik wil alle mensen die voor een bibliotheek werken een heel groot compliment geven, omdat ze er volop energie in steken om bibliotheken te laten innoveren en op steeds nieuwe manieren een plek geven aan ontwikkeling, ontplooiing en ontmoeting. Dat vind ik waanzinnig. Bibliotheken zijn op heel veel plekken bruisende huizen.'

Ook in coronatijd?

'Corona maakt het er door de lockdowns natuurlijk niet makkelijker op, maar ook nu gebeuren er innovatieve dingen, zoals ouderen thuis bezoeken die normaliter naar de bibliotheek toe komen. Of neem de cultuur- en Taalhuizen waarvoor wij als

CBCT tegenwoordig ook de certificeringen verzorgen. Heel veel muziekscholen zijn erachter gekomen dat ze op een heel goede manier online muziekles kunnen geven. Ook voor mensen met een fysieke beperking, voor wie het niet altijd vanzelfsprekend is om naar een muziekschool te komen, is online muziekles een heel goede manier om thuis iets leuks te doen en je te ontwikkelen. Zo brengt de coronatijd veel uitdagingen met zich mee, maar bibliotheken en cultuurhuizen hebben daarnaast geleerd dat ze ook op een andere manier hun taak kunnen uitvoeren.'

Maar een plek voor ontmoeting en interactie is de bibliotheek al ruim een jaar niet meer. Dat is wel een adering.

'Dat is heel vervelend, inderdaad. Daar hebben ze last van, natuurlijk.'

Welk effect heeft corona op het werk van de CBCT?

'Onze plannen voor certificeringen staan onder druk. Ze veranderen voortdurend, want op een normale manier certificeringen uitvoeren, dat lukt natuurlijk niet. Maar we proberen toch te kijken wat we digitaal kunnen doen, en als we op bezoek kunnen komen onder voor de bibliotheken en voor onze auditoren veilige omstandigheden, dan doen we dat. Want het is belangrijk dat we daarmee doorgaan en dat bibliotheken en wij als CBCT met elkaar in contact blijven.'

Hoeveel mensen werken bij de CBCT?

'We zijn met een klein team. We hebben een bestuur waarvan ik voorzitter ben. Onze staf bestaat uit een directeur en ondersteuning; in totaal gaat het daar om vier mensen. Daarnaast zijn er natuurlijk onze 25 auditoren.'

Ik ben zelf lid van de raad van toezicht van een bibliotheek. In mijn voorbereiding op dit interview vroeg ik aan onze directeur in

Foto: CBCT

Nanning Mol: 'Ik ken heel leuke voorbeelden van bibliotheken die altijd vol trots de uitkomsten van die certificering delen en het een mooie aanleiding vinden om te laten zien hoe zij bezig zijn'.

hoeverre hij bekend is met de CBCT. Dat deed meteen een bel rinkelen: 'Dat is de organisatie die de certificeringen verzorgt', zei hij. 'Het is altijd een meerwaarde om een externe mee te laten kijken naar de organisatieprocessen, en het is best spannend als zij langskomen.' Klinkt dat u bekend in de oren?

'Het is hartstikke goed dat bibliotheken uitkijken naar de gesprekken over certificering. Ik ken heel leuke voorbeelden van bibliotheken die altijd vol trots de uitkomsten van die certificering delen en het een mooie aanleiding vinden om te laten zien hoe zij bezig zijn. Ik denk dat je de gesprekken ook moet zien als iets waar je wat aan hebt. Het is niet zo dat wij langskomen met de meetlat en een opgeheven vingertje. Dat is niet ons doel. Ons doel is overal heel goede bibliotheken te hebben. En ja, wij zijn een onafhankelijke organisatie, maar wij zien onszelf wel als een radertje in het grote geheel om goede bibliotheken te hebben. Dit is een tijd waarin er heel veel gebeurt in de samenleving, waarin gemeenten verantwoordelijk zijn voor ontzettend veel functies in het sociaal domein, we enorme sprongen maken in digitalisering en mensen op ontzettend veel manieren informatie tot zich krijgen. In deze tijd proberen wij bibliotheken te helpen om zich daarin te blijven ontwikkelen en een hoge kwaliteits-

standaard vast te houden. Onze auditors zijn heel bevlogen en vinden het leuk om bibliotheken te helpen naar een hoger niveau te komen. Dat doen ze niet door onze functie streng in te vullen, maar met het goede gesprek en door ruimte te geven voor verbetering. Wij zijn er niet om rode kaarten uit te delen.'

Tegelijkertijd hangt er wel iets af van de uitkomst van de certificering. Het certificaat is bijvoorbeeld voor sommige gemeenten een voorwaarde om in aanmerking te komen voor subsidie.

'Klopt. Vandaar dat we er met de bibliotheken ons best voor doen dat ze die certificering krijgen.'

Het belang van het certificaat verklaart wellicht waarom een bibliotheek soms een beetje zenuwachtig wordt als u langskomt?

'Wij zien dat als positieve, bruisende energie.'

In een interview voor het Bibliotheeknetwerk (Netwerkagenda) zei Hetty van de Weg, directeur van de Bibliotheek Noord-Veluwe, onlangs: 'We zijn als bibliotheken niet eerlijk genoeg tegen elkaar. We juichen openlijk wanneer we opnieuw gecertificeerd zijn, maar in onze minpunten op het scoreformulier zullen we*

Foto: Shutterstock

Het idee van een audit is dat die je inzicht geeft in het functioneren van je organisatie: zowel sterke als verbeterpunten komen naar boven. Of zoals de CBCT het formuleert: 'Een audit draagt bij aan inzicht in de toekomstbestendigheid van je organisatie én aan het afleggen van verantwoording aan jouw financiers.'

elkaar niet zo snel inzicht geven. Terwijl dat juist de manier is om de kwaliteit van ons werk te verhogen.'

'Hier houd ik me een beetje neutraal in. Wij proberen ons werk goed te doen en op een goede manier te delen wat goed gaat en wat er beter kan.'

Wat de bibliotheken er vervolgens mee doen, is aan hen?
'Ja.'

Uit de tussentijdse scores van de lopende certificeringsronde bleek eerder dit jaar dat nogal wat bibliotheken stoeien met het in kaart brengen van hun maatschappelijke waarden en effecten. Kunt u zich daar iets bij voorstellen?

'Dit is een goed punt, waarbij wij ook kunnen helpen en waaraan wij een goede invulling kunnen geven. Ik snap dat sommige bibliotheken zeggen dat ze worstelen met hun maatschappelijke waarden en effecten. Juist dat maakt het zo belangrijk om *best practices* te delen. In het meerjarenplan dat we vorig jaar als CBCT hebben vastgesteld, staat dat kennisdeling, naast de certificering, een van de belangrijkste dingen is waar we op willen inzetten. We willen lessen die we leren en ideeën die we ophalen bij bibliotheken om het bibliotheekwerk te verbeteren nóg meer delen met de

sector, bijvoorbeeld via onze website, filmpjes, via *Bibliotheekblad*. Dus als een Cultuurhuis ontdekt dat ze ook op een andere manier muziekles kunnen geven, dan is dat een idee dat wij in de branche verder verspreiden. Hetzelfde geldt voor bibliotheken.

We willen een bepaald niveau van kwaliteit stimuleren. We zijn en blijven dus een onafhankelijke organisatie die zich bezighoudt met certificering, maar certificering is geen doel op zich. En we zijn niet de grote denktank die aangeeft waar bibliotheken naar

Burgemeester en oud-wethouder

Nanning Mol (1980) is burgemeester van de gemeente Laren. Daarvoor was hij wethouder Sociaal Domein, Welzijn en Cultuur in de gemeente Voorschoten. Ook werkte hij enkele jaren voor de Tweede Kamerfractie van de VVD en voor de Unie van Waterschappen. Behalve voorzitter van de CBCT is Mol voorzitter van de Stichting Vrienden van de Johanneskerk en commissaris bij museum Singer Laren. Hij studeerde bestuurskunde.

toe moeten, maar we kunnen wel de kennis, inzichten en informatie die we ophalen maximaal delen.'

Dat sluit wellicht aan bij wat Hetty van de Weg zei? Zij stelde dat de 'praktische doorontwikkeling' niet moet worden vergeten: 'Soms heb ik het gevoel dat we als branche met al onze websites, informatie en data in een voorsorteervak staan te wachten tot we echt de bocht nemen naar de praktijk. Nu wordt het zaak om die informatie ons te laten helpen in beweging te komen.' Begrijpt u dat zij dat zegt?

'Ik denk dat ze daar een heel goed punt heeft, en wij kunnen daarbij helpen. Ik denk dat dat ook onze rol is in de uitvoering van het Bibliotheekconvenant 2020-2023. Kijk, de ene bibliotheek is verder in een innovatieve invulling van haar maatschappelijke functie dan de andere. Wij hopen dat bibliotheken zich aan elkaar blijven optrekken. Het is natuurlijk niet voor niets dat wij ook de certificeringen doen voor Cultuurhuizen en Taalhuizen. Enerzijds is dat een compliment voor hoe wij certificeren, anderzijds geeft het aan dat die verschillende functies steeds meer onder één dak worden gehuisvest. Een bibliotheek is niet meer een zaal met een rij boekenkasten. Boeken zijn slechts een middel om een doel te bereiken. Over het algemeen is een bibliotheek een heel laagdrempelige plek waar je komt voor een welzijnsloket of een andere maatschappelijke functie. Gemeenten en maatschappelijke partners vragen ook steeds meer functies van een bibliotheek. Ik snap dan ook heel goed dat bibliotheken het soms lastig vinden om die maatschappelijke waarden goed te definiëren en om te weten of ze goed bezig zijn. Certificering kan daarbij helpen, juist ook door de kennisdeling waar we nu meer op inzetten.'

In hoeverre is het voor de inwoners van Nederland al duidelijk dat ze bij de bibliotheek voor veel méér terecht kunnen dan alleen boeken lenen?

'Ik moet rolzuiver zijn. Ik ben niet de grote beoordelaar van de maatschappelijke functie van de bibliotheken, maar ik hoop dat wij bibliotheken kunnen helpen om de inwoners te blijven vinden.'

Kan certificering ook helpen om aan de lokale politiek duidelijk te maken dat bibliotheken een andere rol hebben dan vroeger? Denk aan gemeenteraden, aan de verantwoordelijke wethouders?

'Dit vind ik een heel goede vraag. Want als bestuurder zie ik natuurlijk ook dat de financiering van taken overal in het sociaal domein onder druk staat, omdat lokale voorzieningen vaak in de knel komen door de stijgende kosten in verband met de Wmo en de jeugdhulp. Dat is ontzettend jammer, omdat juist die lokale voorzieningen – en de bibliotheek voorop! – helpen om onze samenleving gezond en vitaal te houden, en onze inwoners helpen om elkaar te blijven ontmoeten. Juist als we die financiering van lokale voorzieningen onder druk laten komen omdat we ontzettend veel geld kwijt zijn aan dure bovenlokale jeugdhulpvoorzieningen en de Wmo, dan spannen we het paard achter de wagen. Ik hoop inderdaad dat wij met onze certificering meehelpen om te laten zien dat onze bibliotheken een waanzinnig belangrijke maatschappelijke rol spelen.'

Dus als een bibliotheek het certificeringsproces heeft doorlopen, kun je er als gemeentebestuur van uitgaan dat de betreffende bibliotheek die bredere, maatschappelijke rol kan vervullen?

'Ja, dat vind ik wel. Bovendien kun je als bibliotheek op basis van het auditrapport ook het gesprek met de gemeente aangaan over de vraag hoe je de maatschappelijke doelen kunt bereiken.'

**Het interview voor het Bibliotheeknetwerk (Netwerkagenda) is te lezen via de verkorte link: <https://tinyurl.com/nuufehes>*

Een certificering kent zes stappen

Het idee van een audit is dat die je inzicht geeft in het functioneren van je organisatie: zowel sterke als verbeterpunten komen naar boven. Of zoals

de CBCT het formuleert: 'Een audit draagt bij aan inzicht in de toekomstbestendigheid van je organisatie én aan het afleggen van verantwoording aan jouw financiers.' De CBCT is een onafhankelijke stichting die gevestigd is in de Koninklijke Bibliotheek, waarmee ze verder alleen statutair verbonden is.

De certificering van een bibliotheek of Taalhuis bestaat uit zes stappen.

1. De bibliotheek ontvangt van het CBCT een aankondigingsbrief.
2. De intake bestaat uit telefonisch overleg over de planning en je ontvangt een intakeformulier ('dit is in een kwartiertje in te vullen en terug te sturen').
3. Zelfevaluatie: met je team schets je aan de hand van vragen een eerlijk beeld over je functioneren als organisatie.
4. De audit bestaat uit een bezoek van het auditteam; de precieze invulling wordt vooraf besproken.
5. Daarna krijg je de conceptrapportage, waarop je mag reageren, waarna de definitieve versie wordt opgesteld.
6. In de laatste fase wordt besloten of je 'gecertificeerd' bent (een certificaat is vier jaar geldig), 'voorwaardelijk gecertificeerd' of 'niet gecertificeerd'; in de laatste twee gevallen volgt een heraudit.

De kosten van een certificering zijn afhankelijk van de complexiteit van je organisatie en variëren van € 1712,50 (een dagdeel, een auditor) tot € 6000 (vier dagdelen, twee auditoren). Taalhuizen kunnen tot en met 2023 een subsidie aanvragen bij de Koninklijke Bibliotheek om de kosten van de certificering te dekken. De website van de CBCT (certificeringsorganisatie.nl) staat vol met informatie over het certificeringsproces.

'We moeten de onafhankelijkheid van onze bibliotheken koesteren en bewaken'

Over wat er onlangs gebeurde in de Woburn Public Library ...

Deirdre Carasso, directeur Bibliotheek Utrecht, voerde onlangs een gesprek met Bonnie Roalsen, directeur van de Woburn Public Library, Massachusetts in de Verenigde Staten. Roalsen gelooft dat het servicemodel van bibliotheken fundamenteel moet vernieuwen om iedereen toegang te kunnen geven. Roalsens aandacht voor de diverse groepen in de stad en haar vernieuwingsdrang bevallen niet iedereen ... Wat kunnen wij in Nederland hiervan leren?

TEKST: DEIRDRE CARASSO, DIRECTEUR BIBLIOTHEEK UTRECHT

FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

16 februari, einde middag, log ik in op Zoom voor mijn afspraak met Bonnie Roalsen, directeur van de Woburn Public Library, Massachusetts. Nina Simon, initiator van de OF/BY/FOR/ALL-beweging, heeft ons met elkaar in contact gebracht. Ik werk voor het eerst in een bibliotheek en ik ben nieuwsgierig naar een goed voorbeeld van de OF/BY/FOR/ALL-werkwijze. Het gesprek begint niet goed. Roalsen is afgeleid. Ze stelt zich voor, maar gaat dan een aantal brieven ondertekenen en gebaren tegen mensen buiten beeld. Eerlijk gezegd raak ik een beetje geïrriteerd, maar ik stel vriendelijk voor een nieuwe afspraak te maken als dat beter uitkomt? Roalsen zegt dat dat niet nodig is, maar dat ze nog even haar handtekening onder haar ontslagbrief moest zetten.

Die middag stapt de directie van de Woburn Public Library op. Roalsen schrijft in haar toelichting: *'Ik houd echt van deze bibliotheek. De politieke overname van deze bibliotheek – van welke bibliotheek dan ook – is ongelooflijk gevaarlijk en druist in tegen onze kernwaarden als Amerikanen, een waardevolle erfenis sinds Benjamin Franklin de eerste bibliotheek van ons land oprichtte. Het druist in tegen ons aangeboren verlangen naar intellectuele nieuwsgierigheid, onderzoek en experimenten. Het reduceert deze bibliotheek tot niets meer dan een politiek instrument, en dat is niet waarvoor ik me aanmeldde toen ik mijn positie accepteerde.'*

Foto: Wikipedia

Woburn Public Library, ook bekend als Winn Memorial Library, is een historisch monument in Woburn, Massachusetts. Ontworpen door architect H. H. Richardson in 1879, was het neoromaanse gebouw een schenking van de familie Winn. Het huisvest de Woburn Public Library, een instelling die werd opgericht in 1856.

Geliefde directeur

Voordat ze in 2019 in Woburn ging werken, was Bonnie Roalsen de geliefde directeur van de Dedham Public Library. Ze slaagde erin om in enkele jaren de ietwat ingeslapen bibliotheek te veranderen in een levendige en onmisbare plek in de stad. Roalsen moderniseerde deze in vele opzichten. In een artikel (te lezen via <https://tinyurl.com/hscuw4dz> waarin haar vertrek wordt betreurd, worden alle wapenfeiten opgesomd. Daartussen valt onder andere gratis ontbijt en lunch voor kinderen op. Het bezoek steeg binnen anderhalf jaar met 2557 procent.

Wat ging er mis in Woburn?

Een paar weken na haar vertrek spreken we elkaar weer. Een van de projecten waar Roalsen mee bezig was en die weerstand opriep, was het herdistribueren van boeken uit de openbare bibliotheek over schoolbibliotheken. Daarbij liet ze zich inspi-

renen door het project One City, One Library in het eveneens in Massachusetts gelegen Worcester. De bibliotheek van Woburn staat in het centrum. In de armere buitenwijken hebben alleen de scholen bibliotheken, met kleine en verouderde collecties. De kinderen daar kunnen het zich niet veroorloven naar het centrum te komen. Roalsen en de schooldirecteuren wilden daarom de schoolbibliotheken laten fuseren met de openbare bibliotheek. Zo zouden ze de collectie van de openbare bibliotheek beter kunnen verspreiden over de stad. Net als in Worcester zouden de schoolbibliotheken onder schooluren voor de scholieren zijn, en daarbuiten voor alle wijkbewoners (zie <https://tinyurl.com/yfhebeux>).

Fundamenteel vernieuwen

Roalsen gelooft dat het servicemodel van bibliotheken fundamenteel moet vernieuwen om iedereen toegang te kunnen geven. In de week van haar vertrek werd bekend dat de bibliotheek geld krijgt voor een plan om taxi's boeken bij mensen thuis te laten bezorgen. Deze donatie komt uit een fonds om werk te geven aan taxichauffeurs die te lijden hebben van de verstoring van de traditionele taximarkt door bedrijven als Uber. Roalsens aandacht voor de diverse groepen in de stad en haar vernieuwingsdrang bevallen niet iedereen. Haar board of trustees staat achter haar, maar een groot deel van het bibliotheekteam verzet zich tegen deze ontwikkelingen. Het wordt daarin effectief gesteund door de almachtige vakbond, die met de gemeente niet alleen onderhandelt over de cao, maar ook over functiebeschrijvingen. Ook de burgemeester – die graag herkozen wil worden – is niet gecharmeerd van de visie van Roalsen. Vlak voordat hij regelt dat voortaan benoeming en ontslag van de bibliotheekdirecteur zijn verantwoordelijkheid wordt, vertrekt Roalsen uit eigen beweging. Ze past voor een 'political takeover'.

Ik ben nieuwsgierig: waarom lukte het Roalsen in Dedham wél en in Woburn niet om de bibliotheek te veranderen? Roalsen vertelt dat ze in Dedham vliegensvlug vernieuwingen heeft doorgevoerd en dat de inwoners zo snel enthousiast waren dat meer conservatieve krachten geen weerstand meer konden bieden. In Woburn kwam de pandemie ertussen, dus toen er verzet kwam, kon ze de gemeenschappen zelf niet mobiliseren. Wat zou ze anders hebben gedaan, met de kennis van nu? Roalsen antwoordt: *'Ik heb geleerd dat je in de Verenigde Staten vanaf het begin een bibliotheek moet runnen als een politieke campagne.'*

Wat kunnen wij hiervan leren

Waarom is het verhaal van de Woburn Public Library interessant voor ons? De Verenigde Staten zijn Nederland niet. We kunnen ons niet voorstellen dat het beleid van openbare bibliotheken hier zo sterk door de politiek zal worden beïnvloed. Toch denk ik dat het goed is kennis te nemen van dit soort gebeurtenissen, om de onafhankelijkheid van onze bibliotheken bewust te koesteren en te bewaken. En er is nog een reden waarom ik dit verhaal deel. Tot voor kort werkte ik in musea. Die voeren een doorlopend, intensief gesprek of ze neutraal kunnen en moeten zijn. De

Bonnie Roalsen, directeur van de Woburn Public Library, Massachusetts in de Verenigde Staten.

Deirdre Carasso, directeur Bibliotheek Utrecht.

museumwereld is al ruim een jaar verdeeld over een nieuwe conceptmuseumdefinitie van de International Council of Museums, waarin wordt gesteld dat musea 'democratiserende, inclusieve en meerstemmige ruimtes voor kritische dialoog' zijn. Zelf heb ik de afgelopen jaren ook heel wat nachten wakker gelegen van concrete vraagstukken rondom dit thema. Musea moeten ook wel, ze liggen in onze gepolariseerde samenleving en in de publieke opinie onder een vergrootglas. Je hoeft de kranten er maar op na te slaan: mogen kunstwerken van naakte vrouwen geschilderd door mannen nog wel? Mag je werk kopen of exposeren van een kunstenaar die er het dagelijks leven opvattingen of gedrag op na houdt die (nu) niet wenselijk zijn? Is een tentoonstelling voldoende meerstemmig van opzet? Ik kan me niet anders voorstellen dan dat binnen de afzonderlijke bibliotheken dit onderwerp ook sterk leeft. Maar als nieuweling valt het wel op dat dit gesprek maar mondjesmaat publiekelijk wordt gevoerd. Internationaal kwam ik enkele discussies tegen, met name onder aanvoering van David Lankes. In Nederland lijkt het onderwerp – op bijvoorbeeld een interessante blog van Erna Winters (ABC Huis) over de ophef rondom een lezing over 5G en kabouters na – vooral beperkt tot (jeugd)boeken met discriminerende en seksistische denkbeelden, zoals *Kuifje*, *Jip en Janneke* en boeken met zwarte pietten. Ik wil er daarom voor pleiten samen proactief en fundamenteel te gaan nadenken en spreken over dit onderwerp. Het gaat tenslotte om onze rol in de democratische samenleving.

Aan het einde van mijn gesprek met Roalsen vraag ik of ze zichzelf als een activistische bibliothecaris ziet? *'Nee, ik vind dat bibliotheken neutrale ruimtes moeten zijn, maar ik moest activist worden om neutraal te blijven.'*

Naschrift

In de volgende editie van Bibliotheekblad, nummer 6, zal een interview met Deirdre Carasso gepubliceerd worden in de rubriek Management.

Boeken bij de benzinepomp

Bij een benzinstation kun je allang niet meer louter terecht voor super, diesel of gas. Snacks, drankjes en bloemen vliegen als de spreekwoordelijke 'broodjes' over de toonbank. Maar boeken? Sinds half februari zijn die ook af te halen bij het BP-benzinstation in Dinteloord. Hier is namelijk een servicepunt gevestigd van Bibliotheek West-Brabant. Bedenkster Yvonne van Egmond vertelt hoe dit toch best een beetje ludieke idee ontstond.

TEKST: LINDA VAN PELT • FOTO: PETER VAN TRIJEN

Roland Bierkens en zijn zoon Lex (6) hebben net vijf boeken gescoord bij de bieb in het tankstation.

'Bibliotheek West-Brabant heeft zowel bibliotheeklocaties als servicepunten, ook wel haal- en brengpunten genoemd', vertelt Yvonne van Egmond. 'Deze zijn vaak gevestigd op locaties die nu – in de coronatijd – wat minder gemakkelijk (of zelfs totaal niet) toegankelijk zijn. Denk aan scholen en zorginstellingen. In Dinteloord waren we al eerder verhuisd van het dorps huis naar een basisschool. De bovenverdieping van het dorps huis was namelijk ongeschikt voor mensen die minder goed ter been zijn. Het lokaal in de basisschool was bereikbaar via de buitenkant, zodat onze bezoekers niet door het schoolgebouw hoefden. Een ideale situatie dus. Helaas kregen we eind vorig jaar te horen dat we hier ook moesten vertrekken. Door een stijgend leerlingenaantal had de school de ruimte zelf nodig.' Even zat Yvonne met

de handen in het haar, want waar vond ze zo snel een alternatief? 'Dinteloord is maar klein, dus zo veel opties zijn er niet, en we wilden onze leners/lezers hier wel graag de vertrouwde service blijven bieden.' Omdat er zich vanachter het bureau niet automatisch een oplossing zou aandienen, besloot Yvonne een 'verkenning rondje' door het dorp te doen. De wachtkamer in het medisch centrum leek even soelaas te bieden, maar bleek toch te krap. Min of meer toevallig viel daarna haar oog op de vrijwel lege ruimte in het BP-benzinstation aan de rand van Dinteloord.

Schoolvoorbeeld van ómdenken

'Vroeger was er bij het benzinstation een bloeiende verkoop van supermarktproducten, maar sinds de verruimde openingstij-

den van de supermarkten is dit alternatief steeds minder in trek. De ruimte leek bijna leeg. Het zag eruit alsof er verbouwd ging worden.' Yvonne's interesse was voldoende gewekt om binnen te stappen en eens te informeren naar de plannen van pompbeheerder Pieter Vlamings. 'We vonden al snel raakvlakken in onze ideeën. Het BP-pompstation is ook een oplaadpunt voor elektrische auto's. De chauffeurs kunnen binnen even een broodje eten aan de leestafel. Het leek ons beiden de ideale combinatie met selfservice van bibliotheekboeken.' Bibliotheekleden kunnen via de website de gewenste boeken reserveren en deze afhalen ... juist, in het benzinstation! 'Sommigen van mijn collega's moesten eerst wel een beetje lachen om dit bepaald niet standaard-idee, maar inmiddels is iedereen eraan gewend. Ook onze lezers hebben de weg naar de BP-pomp snel en gemakkelijk gevonden. Begrijpelijk, want de bereikbaarheid is ideaal. Het tankstation ligt op korte afstand van het centrum van het dorp, aan een fiets- en voetpad.'

Halen en brengen

Korte tijd later stonden er, naast de leestafel, twee boekenkasten voor de gereserveerde boeken. 'De werkwijze is als volgt: de gewenste boeken moeten eerst online gereserveerd worden. Daarbij hebben de leners toegang tot de gehele collectie van Bibliotheek West-Brabant. Vervolgens kunnen de boeken met behulp van een zelfscansysteem worden opgehaald, en teruggebracht', licht Yvonne toe. Als pluspunt noemt ze de verruimde openingstijden. 'In de basisschool was dat één dagdeel per week, maar nu kunnen mensen 90 uur per week – zeven dagen per week tot 21.00 uur – bij het afhaalpunt bij BP-station Dinteloord terecht om boeken te lenen of in te leveren.' Pomphouder Vlamings is ook enthousiast over alle aanloop. Zijn idee van het creëren van een gezellig huiskamergevoel is realiteit geworden. En natuurlijk hoopt hij ook dat bezoekers misschien even koffie komen drinken met wat lekkers erbij.

Met z'n allen om tafel

'De loop zit er lekker in', constateert Yvonne tevreden. 'Het is een leuke meerwaarde voor BP als de verkoop van aardbeien, bloemen en cadeautjes toeneemt, en als bibliotheek zijn wij ook blij met deze nieuwe ruimte. Kranten en tijdschriften verkoopt het benzinstation niet, dus wij hebben onze abonnementen vanuit de locatie in de school nu verplaatst naar hier. Bovendien biedt de leestafel – met een publiekscomputer en oplaadpunten voor laptops – plaats genoeg voor acht werkplekken.' Yvonne verwacht dat de aanloop in de toekomst verder stijgt. 'Door de uitgebreidere nieuwe maatschappelijke taak voor bibliotheken sinds 2017 organiseren wij ook meer cursussen. Zoals voor computer- of internetgebruik, en taal oefengroepen voor buitenlanders die Nederlands willen leren. Als de coronaregels wat versoepeld worden, kunnen wij ook voor zulke activiteiten uitstekend terecht in de BP-binnenruimte.'

Wegwijs bij de Voedselbank voor boeken

Omdat het uitlenen en terugbrengen van de bibliotheekboeken via selfservicescan gebeurt, hoeft er niet voortdurend een

bibliotheekmedewerker aanwezig te zijn. Cubiss (Provinciale Ondersteuningsinstelling in Noord-Brabant) verzorgt het transport van de boeken. Een aantal keer per week komt er een medewerker of vrijwilliger vanuit de bibliotheek om de kasten overzichtelijk in te richten en waar nodig hulp te bieden. Yvonne maakt ook zelf regelmatig het ritje naar het BP-station. 'Contact met het team vind ik belangrijk. De BP-medewerkers hebben bovendien een basistraining gekregen: wegwijs op onze website, hulp bieden bij reserveringen en basisvragen beantwoorden zoals over de transporttijden. En wie weet wordt een aantal BP-kanten lid van de bibliotheek', lacht ze. 'Dat is geen doel op zich, maar het kán leuk zijn op een onverwachte manier in contact te komen met wat de bibliotheek allemaal te bieden heeft. "Er zou een Voedselbank voor boeken moeten bestaan", hoorde een van mijn collega's laatst iemand zeggen. Nou, die bestaat: de bibliotheek!'

Geen pasklaar plaatje

Zelf kwam Yvonne van Egmond ook min of meer vanuit onverwachte hoek in de bibliotheekwereld terecht. Sinds januari 2018 werkt ze als programmamaker voor de bibliotheken in de gemeente Halderberge (*samenvoeging van de gemeenten Hoeven, Oudenbosch en Oud en Nieuw Gastel – red.*), en in Bergen op Zoom, Steenberg en Woensdrecht is ze manager van de frontofficemedewerkers. Daarvoor werkte ze vijftien jaar als pedagoog/adviseur voor jeugdbeleid in de provincie Zuid-Holland en daarna korte tijd als impresario voor klassieke muziek. 'Bemiddeling tussen ensembles en podia voor klassieke muziek. Jammer genoeg geen baan met financiële toekomstmuziek.' Na een master cultuurmanagement in Antwerpen zette ze voor zichzelf op een rij waar haar interesses en kwaliteiten liggen. 'Contacten, netwerken en organiseren; en nét op dat moment zag ik de vacature voor een programmamedewerker bij de bibliotheek die precies bij dit plaatje aansloot.'

Superwoman

Een passend plaatje is inspirerend, maar 'pasklaar' zoekt Yvonne niet. 'Ik houd ervan om originele oplossingen te bedenken voor onverwachte wendingen. Zo heeft Bibliotheek West-Brabant ook twee afhaalpunten bij supermarkten weten te realiseren, als alternatief voor de tijdelijk gesloten bibliotheeklocaties in zorginstellingen. En in de zorglocaties zelf hebben we wisselcollecties grootletterboeken neergezet, zodat ook de bewoners kunnen blijven lezen. Misschien is het daarbij een voordeel dat ik uit een andere hoek kom, dan kijk je eigenlijk al automatisch vanuit een ander perspectief. Wat anderen soms een "briljant idee" noemen, beschouw ik hooguit als het met elkaar verbinden van dingen die misschien niet direct logisch zijn', klinkt het bescheiden. De opening van het bibliotheekservicepunt bij BP Dinteloord op vrijdag 17 februari trok wel veel persaandacht, onder meer van Omroep Brabant en het Jeugdjournaal. En eerlijk is eerlijk, twee afhaalpunten in supermarkten en een 'super'-boekenservicepunt bij de benzinepomp houden, bij alle maatschappelijke ontwikkelingen, de bibliotheekmotor draaiende.

Vlaanderen wel, Nederland niet

Waarom onze zuiderburen wel bibliotheekstelsystem hebben

een landelijk

Het Collectief Landelijk Bibliotheekstelsysteem (CLB) komt er vooralsnog niet, maar in Vlaanderen zijn ze al bijna klaar met hun landelijke bibliotheekstelsysteem. Waarom lukt het daar wel en bij ons niet? En wat kunnen we in Nederland van Vlaanderen leren?

TEKST: ELSELIEN DIJKSTRA • FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Half februari werd bekend dat het CLB er niet komt. De drempel van 90% deelnemende bibliotheken die 70% van de inwoners vertegenwoordigen werd niet gehaald. De meerderheid wilde wel meedoen (70%), maar dat voldeed niet aan de eis van 90%. Waarom 30% niet mee wilde doen, wordt nog onderzocht. Ook wordt bekeken of samenwerking in een landelijk systeem alsnog mogelijk is. Ondertussen zijn onze burens in Vlaanderen al in de laatste fase van het implementeren van hun eengemaakt bibliotheekstelsysteem. De organisatie Cultuurconnect begeleidt de omvangrijke migratie van 306 bibliotheken naar het systeem van leverancier Wise. Het landelijke systeem automatiseert de traditionele kerntaken van bibliotheken, zoals catalogisering en het uitleensysteem. Hierdoor krijgen lokale bibliotheken meer tijd om te innoveren op het gebied van andere, toekomstgerichte bibliotheektaken. Cultuurconnect ondersteunt lokale bibliotheken en cultuur- en gemeenschapscentra bij hun innovatietrajecten. Zodra een innovatie goed werkt, schalen ze op naar een landelijk niveau. Zo ontwikkelden ze tot nu toe onder meer een landelijk e-boekenaanbod met Standaard Boekhandel en Bibliotheca Cloudlibrary, gepersonaliseerde leestips voor gebruikers (Mijn Leestipper), platforms voor online leescommunities en landelijk gestandaardiseerde websites voor alle bibliotheken.

Illustratie: Shutterstock

Sneller

In Vlaanderen zijn ze sneller dan in Nederland. Toen Nederlandse bibliotheken in 2017 besloten om de mogelijkheden van een landelijk systeem te onderzoeken, rondde Cultuurconnect net de aanbesteding af met een keuze voor Wise. Toen in februari de gewraakte drempel in Nederland niet werd gehaald, gingen in Vlaanderen de

laatste drie bibliotheken overstag om zich aan te sluiten. Inmiddels is in Vlaanderen de migratie van 210 bibliotheken afgerond volgens de planning. Eind 2021 zullen 306 Vlaamse bibliotheken aangesloten zijn bij het landelijke bibliotheekstelsel. De grote vraag is: Waarom lukt het in Vlaanderen wel en bij ons niet?

Zestig systemen

Een belangrijke factor die ertoe bijdroeg dat het landelijke systeem er in Vlaanderen relatief snel kwam, is de hervorming van de provincies in 2015. De bevoegdheden van de Vlaamse provincies zijn toen door de zesde staatsvorming in België sterk afgeslankt. De ondersteuning voor de provinciale bibliotheeksystemen werd overgenomen door de Vlaamse overheid die de vijf bestaande systemen consolideerde in een eengemaakt systeem. Daarom moesten de meeste bibliotheken wel overstappen naar een landelijk systeem. Ook hadden veel Vlaamse bibliotheken die niet op de provinciale systemen waren aangesloten een verouderd systeem, nog gebouwd door lokale leveranciers, en gingen medewerkers die daarmee konden werken bijna met pensioen. In totaal werkten de Vlaamse bibliotheken voor de komst van Wise met meer dan zestig verschillende systemen.

Wendbaar

De situatie in Nederland is totaal anders. Bibliotheken ervaren niet dezelfde acute noodzaak voor een landelijk systeem, zoals de Vlaamse bibliotheken een paar jaar geleden. Van een staatsvorming waarbij de provincies worden opgeheven, is in Nederland natuurlijk al helemaal geen sprake. In Nederland zijn er nu vijf systemen die allemaal in ieder geval goed genoeg functioneren. Mogelijk wordt de noodzaak voor een landelijk systeem nog niet door iedereen voldoende ervaren.

Chris Wiersma, de wegvoorbereider van het CLB, stelt dat de meeste bibliotheken wel tevreden zijn met hun systeem: 'Het is als water uit de kraan, het systeem doet het gewoon. Het doet wat het moet doen. Maar als je naar de toekomst kijkt, dan loop je hiermee vast.' Ook Klaas Gravesteyn van de VOB stelt dat een landelijk systeem of een landelijke koppeling er uiteindelijk wel moet komen. 'Als je toekomstbestendig wilt functioneren, heb je wel een systeem nodig dat voldoet. Het moet wendbaar zijn zodat we door kunnen ontwikkelen, maar we hoeven er niet mee naar de maan.'

Proeftuinen

Volgens Sander van Kempen, senior adviseur bij de KB, zou de grootste winst van een landelijk systeem zijn dat bibliotheken beter als netwerk kunnen samenwerken. 'Stel dat negentig procent van de bibliotheken is aangesloten en er is een innovatie van een lokale bibliotheek, zij hebben bijvoorbeeld een manier ontwikkeld om een lokaal archief aan hun collectie te koppelen. Als alle bibliotheken op een landelijk systeem zijn aangesloten, hoeft je zo'n archiefsysteem maar één keer te ontwikkelen. Zonder CLB is de kans groot dat bibliotheken denken "laat maar, aan zo'n project ga ik niet beginnen" of "ik doe het alleen voor mezelf".' Lokale bibliotheken profiteren ook van een landelijk systeem. Sander van Kempen noemt het voorbeeld van de bibliotheek in Eindhoven, waar ze een aanbevelingsmachine ontwikkelden (een

vergelijkbare dienst als Mijn Leestipper in Vlaanderen). 'Eindhoven wil de ontwikkelingskosten daarvoor terugverdienen door het aan te bieden aan andere bibliotheken', vertelt Sander van Kempen. 'Doordat bibliotheken op vijf verschillende systemen werken, moeten ze mogelijk wel vijf keer dat systeem opnieuw opbouwen. Het voordeel van een landelijk systeem zou zijn dat ze hun uitvinding in één keer aan heel het land kunnen verkopen.' Sander van Kempen ziet het proces in Vlaanderen van lokale proeftuinen en landelijk opschalen bij succes als een mogelijk voorbeeld voor hoe het ook in Nederland kan. 'Dat is de essentie van hoe we als netwerk willen samenwerken op het gebied van innovatie. Landelijk doen wat landelijk kan, en lokaal innoveren, en dat veel meer op elkaar afstemmen. Het CLB is daar een belangrijke randvoorwaarde voor, maar voor dertig procent van de bibliotheken was dat argument niet doorslaggevend.'

Financiering

Een mogelijke hobbel, die in Vlaanderen minder hoog was, is de financiering. In Vlaanderen dekte de overheid de ontwikkelingskosten en ook betaalt de overheid jaarlijks een flink deel van de terugkerende kosten. In Nederland is alleen financiering voor de project- en migratiekosten van het systeem voorgelegd aan het ministerie van OCW. De terugkerende kosten zouden bibliotheken volledig zelf moeten betalen. Concreet komt het erop neer dat Vlaamse bibliotheken zelf € 0,24 per inwoner per jaar bijdragen voor hun hele digitale basisinfrastructuur (inclusief Open Vlacc, bibliotheekstelsel en website). De geschatte kosten voor het CLB in Nederland zouden volgens het rapport van wegvoorbereider Chris Wiersma € 0,59 per inwoner bedragen, waarvan € 0,29 facultatief (bron: *De laatste kilometers naar het CLB*). Volgens Chris Wiersma en Sander van Kempen haakten sommige bibliotheken af vanwege stijgende lokale kosten voor het nieuwe systeem. Een verklaring die Sander van Kempen daarvoor noemt, is dat op basis van het vooronderzoek uit 2017 naar de kosten van een CLB veel bibliotheken hebben heronderhandeld met hun huidige leveranciers. Daardoor is het mogelijk dat sommige bibliotheken nu duurder uit zouden zijn bij de invoering van het CLB. Uit gesprekken met bibliotheken die niet in wilden stappen, moet nog duidelijk worden wat mogelijke andere redenen waren. De daadwerkelijke prijs die bibliotheken uiteindelijk zouden betalen als het CLB toch door was gegaan, is overigens moeilijk op voorhand vast te stellen. Volgens Sander van Kempen is die prijs berekend 'op basis van de huidige ICT-kosten en de tarieven van verschillende leveranciers', en ook Bart Beuten, algemeen directeur van Cultuurconnect, heeft die ervaring: 'Uiteindelijk ontstaat er op het moment van aanbesteding nog marktwerking, waardoor leveranciers mogelijk nog met de prijs zakken uit schrik om de deal niet binnen te halen.'

Investerings

Hoe dan ook, het grote verschil is dat in Vlaanderen de overheid de opdracht heeft gegeven om een landelijk systeem te bouwen, en daar een bijbehorend budget voor heeft gereserveerd. Hierdoor kon Cultuurconnect de bibliotheken de keus geven om gaandeweg aan te haken of niet. 'Dat is in Nederland nooit aan

de orde geweest', stelt Chris Wiersma. Ook Sander van Kempen stelt: 'Wij vragen de overheid uitdrukkelijk een bijdrage in de financiering van zo'n 10 miljoen. Dat gaat het ministerie natuurlijk niet doen als er geen substantiële meerderheid voor bestaat.' Chris Wiersma wijst in dat verband ook op problematische grote ICT-projecten in Nederland, waardoor de overheid terughoudend is om te participeren in nieuwe nationale projecten. De investeringen in Vlaanderen betalen zich volgens Johan Mijs, IT-directeur van Cultuurconnect, wel weer terug: 'Er is ongeveer een derde kostenbesparing door van alle provinciale systemen naar één landelijk systeem te gaan, en dan laat ik de lokale systemen nog buiten beschouwing. De netto besparing van het traject is een pak groter dan de investering.'

Drempel

In Vlaanderen verbazen ze zich wel over de hoge drempel die op voorhand voor het CLB was opgeworpen. Bart Beuten noemt de uitkomst van de stemming over het CLB 'toch enigszins voorspelbaar'. 'Bij innovatie heb je altijd *early adapters* en *laggards*. De *laggards* zijn de mensen die met geen stok vooruit zijn te krijgen, en die groep blijkt op basis van onderzoek rond de 16 procent te liggen. Als je dan negentig procent al op voorhand een engage-

ment wil laten uitspreken, maak je het jezelf toch wel heel moeilijk.' Volgens Bart Beuten zou vijftig procent veel realistischer zijn.

Nulrisico

Volgens Bart Beuten is er meer durf nodig om risico's te nemen: 'Zo'n project vereist ook een stukje ondernemerschap. Stel dat je aan een doorsnee bedrijf vraagt of het een product zou aanbieden waarmee het vanaf de start zeventig procent van de markt kan bedienen. Elk bedrijf tekent daarvoor. Enkel in beweging komen als je zekerheid hebt van negentig procent bij de start, is eigenlijk gaan voor een nulrisico. In die zin vind ik het toch voorspelbaar dat die drempel niet gehaald ging worden.'

Benadelen

Ondernemers zouden misschien meer risico nemen, maar bibliotheken zijn overheidsorganisaties, en geen ondernemers. Dat blijkt ook uit de reden die Sander van Kempen geeft voor de op voorhand bepaalde hoge drempel. Volgens hem was een meerderheid van negentig procent echt nodig. 'Als er één landelijk systeem zou komen, dan zou de KB zich bij verdere ontwikkelingen voor de landelijke digitale infrastructuur (LDI) primair richten op het CLB. Dat zeventig procent mee wil doen is wel veel, maar

Foto: Shutterstock

Veel Vlaamse bibliotheken werkten met een verouderd systeem, nog gebouwd door lokale leveranciers. In totaal werkten de Vlaamse bibliotheken voor de komst van Wise met meer dan zestig verschillende systemen.

TAB-20 alfabetsets; voor een flitsende „herstart“!

Nu tijdelijk
99,=

Leverbaar in vele frisse en opvallende kleurcombinaties.
Ook als; alfabet compact set(13), romangenres, Pim /Siso, AVI-leesnivo en ZiZo.
Uitvoering in uw eigen (huisstijl) kleuren en lettertype, bel 0646194616

www.XPrssShop.nl

RYCO™

'make books last longer'

Book Protection - Book Covers

www.rycobookcovers.com

De bibliotheken draaien weer op volle toeren. Wij zijn leverancier van al uw boekbeschermingsproducten.

Wij adviseren u graag over onze mogelijkheden, om snel en voordelig uw (actuele) titels in huis te hebben.

Daarnaast hebben wij een betaalbare machine in ons programma, waarmee u feilloos uw boeken zowel paperback als ook gebonden zelf plastificeert.

Paulien Schreuder van de Bibliotheek Noord Friesland schreef:

Bibliotheek Noord Fryslân koopt sinds een aantal jaren haar actuele titels via de boekhandel.

Hiermee ondersteunen we de lokale boekhandel en we laten de boeken plastificeren bij Het Westereen Handelscentrum,

waar o.a. leerlingen van het ROC het plastificeren. En dat ziet er goed uit, professioneel en zorgvuldig.

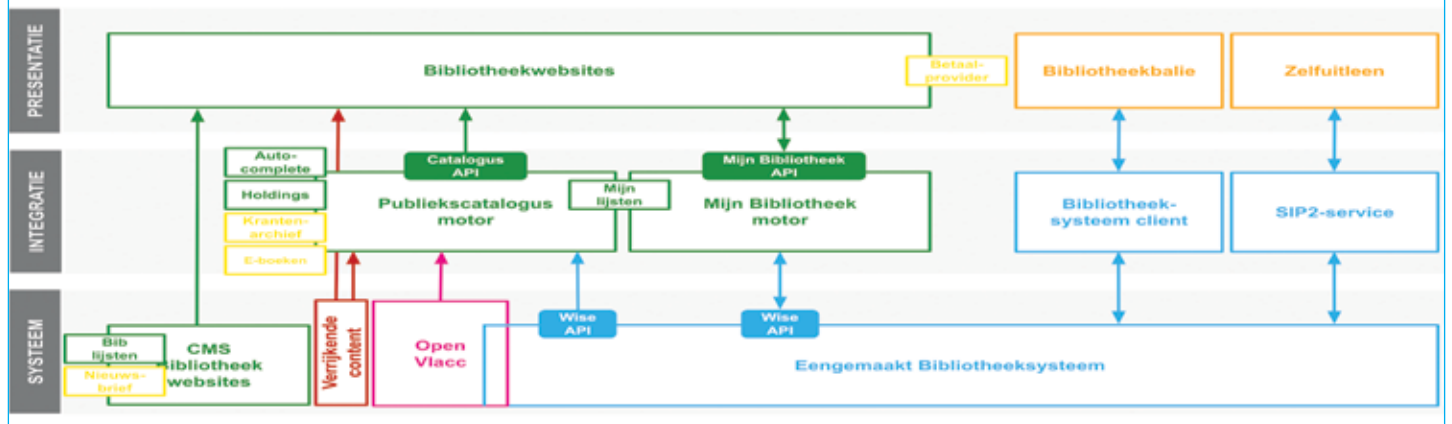
Wij hebben onze nieuwe boeken tegelijk met de boekhandel op de displaytafel maar wel bibliotheek proof!

Neem eens vrijblijvend contact met ons op in Nederland via:

Kooos@ryco.ie of telefonisch op nr. 06-55302321

Architectuur basisinfrastructuur digitale bibliotheek

Elk blokje op de tekening is een component die afzonderlijk kan worden vervangen. Zo zo zijn de blauwe blokjes Wise (het uniforme bibliotheekstelsel), met daarnaast:

- Bibliotheekwebsites: Drupal CMS door webleverancier Ausy.
- Mijn Bibliotheek ... webleverancier Lodgon.
- Publiekscatalogus: AquaBrowser door ExLibris.
- Open Vlacc: Aleph door Libis.
- Verrijkende content: coverserver door Libis, met datastromen vanuit allerlei bronnen zoals Meta4Books, NBD, CDR, ...

dat betekent ook dat dertig procent van de organisaties zegt: "Ik doe niet mee". Dan kunnen wij niet gaan zeggen "wij gaan ons nu eerst richten op dat systeem", dan benadelen we dertig procent van de bibliotheken. Dat kunnen wij vanuit onze verantwoordelijkheid niet doen.'

Sander van Kempen was juist verbaasd dat de 90% niet werd gehaald. 'Wij hebben in 2017 al een draagvlakmeting gedaan, en toen hebben we de negentig procent ook gehaald. Eigenlijk hadden we goede hoop dat we die drempel weer zouden halen. Achteraf kun je wel zeggen, "we hadden de drempel op tachtig moeten zetten", maar dat hebben we ook niet gehaald.'

Geleidelijk

Het CLB is van de baan, maar een deelname van 70% is wel hoog. Volgens Chris Wiersma moet worden onderzocht of een ander plan mogelijk is om de doelen van het CLB te halen: meer klantwaarde, meer maatschappelijke waarde en verbetering van de bedrijfsvoering. 'Die doelen kun je op termijn deels ook zonder landelijk systeem halen, bijvoorbeeld door koppelvlakken te certificeren. Dat zou op den duur wel een landelijk systeem kunnen worden, als andere bibliotheken zich daar geleidelijk bij aansluiten.' Volgens Chris Wiersma is het geen goed plan om toch door te gaan met de plannen zoals die er lagen: 'De situatie in Vlaanderen is wel aantrekkelijk, maar in Nederland blijkt daar op dit moment toch niet genoeg draagvlak voor. De drempel van zeventig procent is niet gehaald, dan moet je een andere weg inslaan.' Een andere mogelijkheid is volgens Johan Mijs 'dat als de provincies intensiever

De gele blokjes zijn voorbeelden van randcomponenten die gekoppeld kunnen worden met de basisinfrastructuur. Vaak hoort daar een licentie bij die bibliotheken apart dienen te betalen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Betaalprovider: WorldLine.
- E-Boeken: Bibliotheca Cloudlibrary.
- Krantenarchief: Gopress.
- Nieuwsbrief: Mailchimp.

zouden samenwerken op het vlak van hun systemen, er uiteindelijk organisch ook een nieuw landelijk systeem ontstaat.'

Momentum

Sander van Kempen geeft het scenario van landelijke samenwerking en lokale innovatie nog niet op. 'Wij hebben nu een andere situatie, waarbij de bibliotheken die ja hebben gezegd zich samen kunnen gaan organiseren. Dan krijg je wel een vergelijkbare situatie als in Vlaanderen. Als die bibliotheken zeggen "wij beginnen gewoon", kan de rest aanhaken wanneer ze willen. In dat geval kunnen wij kijken hoe we dat als KB kunnen faciliteren en tegelijkertijd onze verantwoordelijkheid voor de dertig procent andere bibliotheken blijven nemen.'

De Vlaamse overstap naar een landelijk systeem was urgenter door het wegvallen van oude systemen, en dankzij investering van de overheid was de drempel om over te stappen laag. In Nederland lijkt de situatie bijna omgekeerd: minder gevoel van urgentie door tevredenheid over bestaande systemen, en een hoge drempel om van start te gaan. De stemming over het CLB heeft echter wel laten zien dat zeventig procent van de bibliotheken wel voor een landelijk systeem kiest. Volgens Klaas Gravesteyn van de VOB een goed moment om een alternatieve route te onderzoeken. 'De plannen voor een landelijk systeem staan op de netwerkagenda van het bibliotheekconvenant, en zeventig procent van de bibliotheken zegt "ja". Dit is wel het momentum om gezamenlijk te overleggen hoe we verder kunnen.'

Een boekje in een walnoot

Een historisch hebbeding

Rens Top is collectiespecialist boekbanden bij de KB, de nationale bibliotheek. Hij beheert sinds 2006 de circa 15.000 bijzondere boekbanden in de KB-collectie. In deze aflevering van Topstukken uit de KB bespreekt hij een minuscule bandje in een zeer bijzondere setting.

TEKST: RENS TOP • FOTO'S: KB

In 1941 organiseerde de Koninklijke Bibliotheek, destijds Nationale Bibliotheek, in Den Haag de eerste tentoonstelling over boekbanden. De toenmalige bibliothecaris, Leendert Brummel, had belangstelling voor het uiterlijk van het boek en hij had vakreferent Eleonora de la Fontaine Verwey gevraagd om boeken te selecteren die juist om hun band interessant waren om te exposeren.

De tentoongestelde boeken werden in deze expositie dus als museale objecten beschouwd en werden in de bijbehorende catalogus beschreven als producten van toegepaste kunst, compleet met bijzonderheden over de techniek en de toegepaste materialen. De indeling was grotendeels chronologisch en vervolgens op land van herkomst. Een aparte categorie vormden de vitrines met curiosa. Naast enkele geborduurde stukken en banden van schildpad was daar ook een zeer bijzonder voorwerp te zien: een walnoot, met daarin een 'reisnecessaire' en een minuscule boekje.

Bijzonder gevuld

De noot, met een afmeting van ongeveer vier bij vier centimeter, is deels gevuld met een verguld messing montuur met een sluiting. In het montuur zijn gaten aangebracht die ruimte bieden aan het boekje en aan een reisnecessaire bestaande uit een schaatje, een speldenkussen in de vorm van een mandje, een klosje en een vingerhoedje. Helaas is het naaigerei niet volledig bewaard gebleven.

Het opvallendste onderdeel is het in rood leer gebonden boekje. Het boekje heeft als titel *Le conseiller des grâces, dédié aux dames. Année 1817*, wat zich laat vertalen als 'De

raadgever van de gratie, bestemd voor dames'. Het boekje, uitgegeven door Macilly in Parijs, past in een traditie van uitgaven gericht op vrouwen bedoeld om hen te adviseren op het gebied van bijvoorbeeld de liefde of kleding. Voor deze maat boekjes hanteert men de term 'miniatuurboekje'; het werkje meet slechts 23 bij 18 millimeter, en is 5 millimeter dik. De tekst werd in verschillende lettertypen gedrukt. Het boekje is met de hand gebonden, en gedecoreerd met gouden lijnen en ornamenten.

Buitengewoon vakmanschap

De band rond het boekje toont het buitengewone vakmanschap van de boekbinder. De afmetingen maken een ongekennde beheersing noodzakelijk. Het leer is op maat gesneden, gedund en rondom de minuscule platten gelijmd. Het is versierd met kleine stempels en lijnen, die voor gebruik tot ongeveer honderd graden verhit moeten worden. Om het boekje te decoreren werd bladgoud gebruikt.

Het maken van miniatuurboekjes is overigens al veel langer een uitdaging voor de meesterboekbinder. In sommige steden gold het maken van een miniatuurboekje zelfs als een voorwaarde voor het behalen van de meestertitel. Een bekend voorbeeld uit de 17e eeuw is het zogenaamde Bloemhofje, waarvan de KB een fraai voorbeeld bezit en dat ook op de genoemde tentoonstelling te zien was.

Dat boekje dateert uit circa 1675 en werd in Middelburg gedrukt. Het bevat een aantal christelijke gedichtjes van de schrijver C. van Lange. De afmetingen van het bandje zijn 13 bij 9 millimeter, terwijl de tekstspiegel niet groter is dan maar

liefst 7 bij 13 millimeter (!). Het Bloemhofje is gebonden in kalfsleer, gedecoreerd met ornamenten in goud en afgemaakt met twee zilveren sloten.

Gewilde naai-miniaturen

Overigens waren luxueus uitgevoerde, kleine naagarnituren aan het einde van de 18e en begin van de 19e eeuw behoorlijk populair, vooral in Frankrijk – al bestaan er ook exemplaren voorzien van een Engelse almanak. Er zijn varianten van bekend in houders van zilver, van ivoor en andere luxueuze

materialen. Deze voorwerpen waren niet uniek, maar vormen voorbeelden van gewilde objecten voor een kapitaalkrachtige laag die er een zeer verfijnde smaak op nahield.

Het is onwaarschijnlijk dat deze voorwerpen gebruikt werden voor hun eigenlijke doel; het ging men om het uitzonderlijke vakmanschap – en miniaturen als deze verwerden zo tot een historisch hebbedingetje. Vermogende eigenaren zullen deze stukken hebben gekocht voor een echtgenote ofwel vriendin als een cadeau dat vergelijkbaar is met een sieraad. Het was en is, om bij het Frans te blijven, een bijou.

De noot, met een afmeting van ongeveer vier bij vier centimeter, is deels gevuld met een verguld messing montuur met een sluiting. In het montuur zijn gaten aangebracht die ruimte bieden aan het boekje en aan een reisnecessaire bestaande uit een schachtje, een speldenkussen in de vorm van een mandje, een klosje en een vingerhoedje. Het opvallendste onderdeel is het in rood leer gebonden boekje. Het boekje meet slechts 23 bij 18 millimeter, en is 5 millimeter dik.

Een gesprek met trendforecaster Lidewij Edelkoort

‘Ik zoek samenwerking met de

‘Bibliotheken zijn een geweldige plek om cultuur tot leven te brengen en mensen elkaar te laten ontmoeten. De collectie is natuurlijk belangrijk, maar in mijn visie vooral wat je ermee doet.’

bibliotheken!’

Nederlands meest bekende trendforecaster Lidewij Edelkoort, oprichter van het World Hope Forum, en oud directeur van de Design Academy liet afgelopen oktober* in de Volkskrantbijlage weten: ‘Volgens mij wordt de bibliotheek de nieuwe verzamelplaats waar mensen kennis delen, flirten, kleren ruilen. Een analoge weerslag van internet, als het ware.’ Die optimistische woorden waren genoeg aanleiding voor een interview.

TEKST: WENDY DE GRAAFF • FOTO: THIRZA SCHAAP

Loslaten

Lidewij Edelkoort was in Zuid-Afrika tijdens het uitbreken van corona en bracht daar, gelukkig met een aantal collega’s, een tijd in quarantaine door. ‘Het functioneerde als een soort snelkookpan waarin wij nadachten over hoe wij ons nieuwe leven vorm konden geven.’ Inmiddels verkeert zij in de gelukkige omstandigheid dat ze uit meerdere plaatsen kan kiezen waar zij de coronatijd door wil brengen. Zij heeft gekozen voor haar huis in Normandië, in een klein stadje, aan de kust. ‘Ik vind het een heerlijke tijd, die verdieping aan mijn leven geeft. Misschien helpt het dat ik, door de dood van mijn partner Anthon Beeke, (een toonaangevende vormgever, red.) twee jaar geleden, al aan het loslaten was begonnen en is deze tijd daar een logische voortzetting van. Ik werd geleefd door het werk, ik reisde heel veel en er is niets eenzamer dan reizen. Nu kies ik heel bewust wat ik doe, wie ik zie. Frankrijk is een prettig land om deze periode door te brengen. In Nederland komen mensen veel meer in opstand tegen de maatregelen, zoals de avondklok, is mijn indruk. De Fransen zijn daar laconieker in, hier begint de avondklok al om 18.00 uur, dan borrelen we wat vroeger en drinken we minder, ook niet zo gek!’

World Hope Forum

Dit coronajaar was, zij het vanuit huis, een druk jaar omdat haar visie op de onzekere toekomst na de pandemie door veel bedrijven en instellingen gevraagd werd. ‘Hopelijk gaat corona ons heropvoeden en krijgen we meer oog voor wat werkelijk belangrijk is. Heel veel multinationals missen qua duurzaamheid de boot en beginnen dat nu heel langzaam in te zien, omdat je natuurlijk de klanten krijgt die je verdient. Voor de mode-industrie is deze plotselinge stilstand eigenlijk een zegen en een kans om het anders te doen. We slaan als het ware een heel jaar over. Het ging daar de laatste jaren al steeds meer over the top: collecties die elkaar steeds sneller opvolgden, steeds meer mensen die finaal overwerkt waren. Hoeveel kleding hebben wij eigenlijk nodig?’ Samen met Philip Fimmano richtte Lidewij in 2020 het World Hope Forum (worldhopeforum.org) op, als tegenhanger van het World Economic Forum. Het World Hope Forum vraagt aandacht voor een eerlijke duurzame wereld met aandacht voor de

maatschappelijke, economische en milieubelastende effecten die verbonden zijn met onze huidige manier van leven. Het Forum betreft creatieve geesten en ontwerpers uit de hele wereld bij het beter vormgeven van onze toekomst door het uitwisselen van praktische ideeën op het gebied van kleinschaliger en bewuster consumeren, met meer aandacht voor onze omgeving. ‘Eigenlijk gaat het over wat we nu allemaal ervaren, maar we proberen er met het Forum ook echt iets aan te doen.’

Collectie tot leven brengen

Tijdens haar internationale reizen bezocht Lidewij Edelkoort veel bibliotheken waar zij vaak enthousiast over was. ‘Bibliotheken zijn een geweldige plek om cultuur tot leven te brengen en mensen elkaar te laten ontmoeten. De collectie is natuurlijk belangrijk, maar in mijn visie vooral wat je ermee doet. De optredens van schrijvers en dichters, zoals Toni Morrison in New York, of het tweetalig voorlezen van Spleen van Baudelaire in Parijs, zijn mij altijd bijgebleven. Ik hoop dat bibliotheken zich niet beperken tot literatuur en film, maar ook ruimte gaan geven aan objecten, aan kleding of juwelen bijvoorbeeld. Natuurlijk is de digitalisering van vooral informatie niet meer weg te denken, maar er moet ruimte blijven voor analoge media, en vooral voor de ontmoeting tussen mensen. De bibliotheken moeten zich juist door die menselijke factor onderscheiden. Niet alleen eindeloze kasten en uitleenautomaten, het faciliteren en organiseren van ontmoetingen is belangrijk. Creatieve en originele denkers binnenhalen en daarbij

World Hope Forum

Lidewij Edelkoort en Philip Fimmano introduceerden op 24 oktober 2020 het World Hope Forum in Nederland door middel van een webinar. Dit webinar is nog te bekijken via de verkorte link: <https://tinyurl.com/5cdnh257>

De website van het World Hope Forum is te vinden op worldhopeforum.org, maar de organisatie is ook te volgen op Instagram en Facebook.

CURSUSAGENDA

GO opleidingen

2021

JUNI

ALLE
CURSUSSEN
ONLINE

- 02/06 ZOEKEN VAN BEELD & GELUID
- 04/06 RELATIEBEHEER & ACCOUNTMANAGEMENT
IN DE INFORMATIEDIENSTVERLENING **GAAT DOOR**
- 04/06 GO MEDIACOACH: EXPERT MEDIALABS
- 04/06 GO MEDIACOACH:
PROGRAMMEREN MET ROBOTS EN SCRATCH
- 08/06 ONDERNEMEN & SAMENWERKEN IN DE BIBLIOTHEEK
- 11/06 INTRODUCTIE SHAREPOINT
- 11/06 FOTOCOLLECTIES BEHEREN
- 11/06 GO MEDIACOACH: LEGO WEDO & CODERDOJO
- 15/06 DIDACTISCHE & PEDAGOGISCHE ZAKEN
- 18/06 GO MEDIACOACH: CREËREN MET VIDEO
- 22/06 LAAGGELETTERDHEID EN DE BIBLIOTHEEK ***NIEUW***
- 25/05 GO MEDIACOACH: AR, VR, AI & MACHINE LEARNING

Na de dood van de partner van Lidewij Edelkoort, de toonaangevende vormgever Anthon Beeke, kwam er een enorme boekencollectie over onder andere grafische kunst, fotografie, erotiek, jazz en Amsterdam beschikbaar. Lidewij wil graag dat meer mensen van deze prachtige collectie kunnen genieten en wil onderdelen van de collectie ter beschikking stellen aan bibliotheken.

dan steeds wisselende onderdelen van de collectie op een passende en aantrekkelijk manier presenteren.'

Anthons boeken

De gedachte aan bibliotheken kwam weer bovendrijven bij het na Anthon's dood uitzoeken van zijn enorme boekencollectie over onder andere grafische kunst, fotografie, erotiek, jazz en Amsterdam. Het door haar handen laten gaan van al die boeken speelde een belangrijke rol bij het afscheid nemen: 'Ik ging als het ware door zijn leven. Er stonden aantekeningen in, ik vond briefjes, foto's ...' Tijdens dat proces rijpte het idee om deze bijzondere verzameling ook aan andere mensen ter beschikking te stellen. Tijdens de laatste Dutch Design Week in Eindhoven, waar Edelkoort als oud-docent betrokken is bij de programmering, werd de Anthon Beeke collectie opengesteld voor het publiek in het Van Abbe Museum. 'Inmiddels werk ik met Charlotte Grün, die al vaker voor bibliotheken werkte, aan het verbreden van dit idee. We kunnen onderdelen van de collectie ter beschikking stellen, afhankelijk van de beschikbare ruimte small, medium of large collecties uitlenen. We hebben prachtige mobiele kasten van Tord Boontje ter beschikking waar de boeken in neergezet kunnen worden. Natuurlijk is het dan leuk als de ontvangende bibliotheek in samenwerking met anderen er van alles omheen organiseert, niet alleen lezingen, maar bijvoorbeeld ook een ontbijt of een andere informele ontmoeting. Corona fietste een beetje door onze plannen heen, maar dat heeft ook weer het voordeel dat we ze beter uit konden werken.

Als bibliotheken weer opengaan, kunnen ze de Anthon Beeke collectie, of een deel daarvan, bij ons lenen. Charlotte gaat zich bezighouden met de organisatie. Het lijkt mij geweldig om mensen op deze manier met alles waar Anthon van hield in contact te brengen!'

Drie jurken

Lidewij Edelkoort maakt een heel tevreden indruk. 'Voor alles wat vroeger tussen de soep en de patatten moest, kun je nu de tijd nemen, en dat is heilzaam. Door meer rust om na te denken bereik je een verdieping in je leven en komt er ruimte voor de betekenis van kleine dingen. We werden geleefd. Ik was altijd aan het koffers pakken, terwijl ik nu als het ware drie jurken gebruik die mij als een soort beste vriendinnen vergezellen in het leven. Binnenkort kan ik weer bloemen plukken in de tuin en zwemmen in zee, iets waar ik mij zeer op verheug. Alles wat we misschien wel wilden veranderen, maar nooit deden omdat we het zo druk hadden, kunnen we nu anders gaan doen. Als we er voor openstaan, kan deze pandemie ons veel goeds brengen.'

Naschrift

Bibliotheken die geïnteresseerd zijn in de Anthon Beeke Collectie kunnen contact opnemen met Charlotte Grün: charlotte@studio-ook.nl

*De Volkskrant, 2 oktober 2020. Te lezen via <https://tinyurl.com/zfy7dx2b>

De standalonebibliotheek verliest terrein

Wat te doen in een MFA: wel of niet fuseren?

Bibliotheekatlas.nl, het nieuwe digitale platform van de KB, biedt een actueel overzicht van alle openbare bibliotheeklocaties in Nederland, gemiddelde afstanden, openingsuren, faciliteiten enzovoort. In deze tweede aflevering: uit de gegevens van de Bibliotheekatlas blijkt dat de standalonebibliotheek terrein verliest. Het samenbrengen van culturele, educatieve en andere partijen in een multifunctionele accommodatie (MFA) is in opmars. Dat roept de vraag op in welke bedrijfsvorm je die krachtenbundeling het best kunt gieten: wel of geen fusie?

TEKST: EIMER WIELDRAAIJER • FOTO: ROZET ARNHEM

In Groningen en Assen weten ze het zeker: alleen door te fuseren kom je tot meer synergie.

Dirk Nijdam, directeur Forum Groningen: 'Onze insteek was niet: we hebben een bibliotheek en die gaan we verhuizen naar Forum. Onze bedoeling was: wij hebben Forum en daar wordt de bibliotheek met al haar functies onderdeel van. In onze optiek is een bibliotheek een cursus, een educatief programma, lezingen en boeken uitlenen. We hebben ons vanaf het begin afgevraagd hoe de functies in het gebouw elkaar kunnen versterken en hoe we kunnen zorgen voor *cross-selling* tussen de diensten van de diverse instellingen. Want het allerbelangrijkste is: we zijn niet allemaal instellingen onder één dak, we zijn echt met elkaar versmolten. Wij hebben één begroting, één afdeling communicatie, één afdeling met programmeurs et cetera.'

Hanneke Bruggeman, directeur DNK Assen: 'De besturen van theater, bioscoop en bibliotheek vormen één raad van toezicht. Er is één directeur-bestuurder voor het geheel en alle functies zijn terug te vinden in één organogram. De marketingafdeling doet haar werk voor theater, bioscoop, bibliotheek, congressen, evenementen enzovoort. Dat geldt ook voor de operationele teams in de uitvoering. Wat je wel merkt, is dat we een gecompliceerde organisatie zijn omdat je gesubsidieerde gedeeltes hebt en daarnaast puur commerciële business. Dat vergt andere competenties en vaardigheden. Daarnaast vind je bij ons jonge mensen en oudere medewerkers die nog steeds bij hun eerste werkgever actief zijn, lees: het bibliotheek-

personeel. Dat gaf aanvankelijk enige spanning. Sommigen zeiden: ik ben bij een bibliotheek gaan werken en niet bij een evenementencentrum. Anderen gaven te kennen: hoe kun je een Taalhuis voor één cursist openhouden, terwijl ik bij mijn miljoeneninkoop elk dubbeltje moet omdraaien? Totaal andere achtergronden en grootheden. Dat alles zit in één organisatie die je vanuit één visie verder moet brengen.'

Op andere plekken in het land is ervoor gekozen om juist niet te fuseren.

Paulien Schreuder, directeur Bibliotheek Harlingen: 'De gemeente is de baas over het museum, boekhandel Van der Velde is baas over zichzelf en wij zijn een zelfstandige stichting. We hebben wel een samenwerkingsovereenkomst, maar we zijn niet gefuseerd en er bestaan ook geen plannen om daartoe over te gaan.'

Vindt er wel gezamenlijke programmering plaats in de stad van Simon Vestdijk?

'Dat komt nog niet goed van de grond. Daar ben ik heel eerlijk in. Dat heeft met name te maken met de waan van de dag en de stoeve samenwerking met het museum. Wij werken prettig samen met de boekhandel en met de medewerkers van het museum, maar jammer genoeg heeft de museumdirecteur minder vertrouwen in de samenwerking.'

Hugo ter Avest (directeur gemeentemuseum het Hannemahuis) reageert: 'De overlap tussen het bezoek van boekhandel, bibliotheek en museum is in de praktijk kleiner uitpakket dan ik had voorzien. Ik had gerekend op meer wisselwerking, waarbij ik direct aantekende dat we pas sinds februari 2019 aan de slag zijn en dat door het coronavirus de samenwerking wat naar de achtergrond is verdwenen. Om de coronamaatregelen zo goed mogelijk te kunnen naleven en de publieksstromen veilig te reguleren, heeft het museum bijvoorbeeld weer zijn oude ingang geopend, in plaats van de gezamenlijke entree via de boekhandel.'

Mieke van Dijk, directeur Cultuurfabriek Veenendaal: 'Bij het realiseren van een Cultuurhuis zou ik altijd streven naar één management. De versterking van de verschillende disciplines, zoals dat onder meer bij CODA Apeldoorn gebeurt, ontbreekt helaas nog bij ons in Veenendaal. Dat heeft deels te maken met het feit dat onze partners vrijwilligersorganisaties zijn. Persoonlijk vind ik het erg jammer dat het ene management hier destijds niet uit de verf gekomen

Rozet in Arnhem is een multifunctionele accommodatie. Naast de bibliotheek is er onder andere ArchoHotspot Arnhem gevestigd. Een samenwerking tussen de archeologische dienst van de Gemeente Arnhem, Vereniging van Vrijwilligers AWN, Erfgoed Gelderland, Hogeschool Saxion, Archohotspots Nederland en Rozet.

is. Werken onder één management, zoals inmiddels ook bij Rozet in Arnhem en Cultura in Ede gebeurt, versterkt de slagkracht van de dienstverlening.'

Martin Hol, manager Bibliotheek Vught: 'Ik kan het niet vaak genoeg beklemtonen: ga vanaf het begin dingen samen ontwikkelen. Ik ben in die visie gesterkt omdat ik de afgelopen twee jaar een soortgelijk project in Sint-Michielsgestel heb gedaan. Niet in een kerk, zoals in Vught, maar in het gemeentehuis. Daar heeft de gemeente de regie gepakt en is zij met afzonderlijke partijen in gesprek gegaan. Direct na de opening zag je al dat de deelnemende partijen elkaar feitelijk helemaal niet kennen. We zijn daar nu ruim een jaar open, en eerlijk gezegd, loopt het nog lang niet zo goed als ik zou willen. Als ik dat vergelijk met Vught ... Toen de Petruskerk openging waren we al collega's van elkaar. Dat hoeft niet onder dezelfde leiding te gebeuren. Elke stichting en elke organisatie heeft bij ons nog haar eigen directievoering. Zolang je exact van elkaar weet wat je doet en wat je nastreeft, hoef je niet te fuseren.'

In Arnhem en Apeldoorn denken ze daar duidelijk anders over.

Jenny Doest, directeur Rozet Arnhem: 'Ik ben gestart op 15 augustus 2016 toen de bestuurlijke fusie tussen bibliotheek, Kunstbedrijf en Stichting Beheer Rozet een feit werd. Sindsdien is onder de naam Stichting Rozet sprake van één directeur-bestuurder en één raad van toezicht. Wat ik op dat moment constateerde, was dat de partijen elkaar niet goed kenden. Men zat weliswaar met elkaar in dit grote gebouw, maar dat betekende niet dat men inhoudelijk de samenwerking zocht. Door de fusie is dat alles in een stroomversnelling gekomen. De neuzen staan nu dezelfde kant op, en dientengevolge boeken we echt resultaten.'

Carin Reinders, directeur CODA Apeldoorn: 'De samenvoeging van de openbare bibliotheek, het gemeentelijk archief en twee musea – het voormalige Van Reekum Museum en het Historisch Museum

Apeldoorn – betreft een door de politiek opgelegde fusie. Geen van vieren had trek in die in 2002 formeel tot stand gekomen krachtenbundeling, waar zo'n tien jaar van debatteren aan vooraf was gegaan. Zelf ben ik in 2008 aangesteld als algemeen directeur-bestuurder om voor meer synergie tussen de onderdelen te zorgen.'

Was het gedwongen samengaan achteraf een verstandige beslissing van de overheid?

Reinders: 'In plaats van vier directeuren, vier MT's, vier marketingafdelingen et cetera, hebben wij er van alles één voor het hele bedrijf. De bloedgroepen van toen zijn verdwenen. Het was niet gemakkelijk, de hakken gingen af en toe stevig in het zand – en dat heeft wel een jaar of tien geduurd – maar iedereen is er nu trots op om voor CODA te werken. Ik geloofde in de potentie én de meerwaarde van deze fusie voor het publiek, en ik durf stellig te beweren dat we met alleen samenwerken nog niet een fractie hadden bereikt van wat we nu bereikt hebben. Dus ik kan het lokale overheden aanbevelen om deze stap te zetten.

Als bibliotheek moet je vooral niet *stand alone* willen blijven. Zeker in tijden van financiële schaarste moet je de politiek verleiden met een mooi krachtenbundelingsproject. Als bibliotheek doe je je voordeel met andersoortige verhalen, erfgoed, kunst en educatie in meerdere vormen. Samen de schouders eronder zetten is goedkoper en biedt inhoudelijke meerwaarde. De samenleving zal je dankbaar zijn voor die keuze. Hoe meer functies je bij elkaar brengt, hoe interessanter het voor de klant is. Niet alleen op het gebied van educatie, kunst en cultuur, maar ook op het vlak van zorg en welzijn.'

Conclusie helder

Op grond van de ervaringen in bovenstaande zeven plaatsen lijkt de conclusie helder: wie toetreedt tot een multifunctionele accommodatie hoeft niet per se te fuseren met de samenwerkingspartners om tot meer synergie te komen, maar de bedrijfsvoering onder één bestuur en één management brengen maakt de kans om te slagen wel een stuk groter.

Nieuwe Bibliotheek Universiteit van Amsterdam

Bouwen aan een ‘brug naar

Bibliotheekblad volgt de wording van de Universiteitsbibliotheek van de Universiteit van Amsterdam. Regelmatig zal een thema rondom de bouw van deze nieuw te ontwikkelen UB worden belicht. In dit nummer: de aftrap.

TEKST: ROBIN VAN SCHIJNDEL, SECTORHOOFD CAMPUSDIENTEN UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK AMSTERDAM

FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

De komst van een nieuwe Universiteitsbibliotheek in Amsterdam is een feit. Na jaren van discussie en bezwaarprocedures werd in september 2019 de eerste paal geslagen. Na de opening van deze UB in het Universiteitskwartier, naar verwachting in 2023, zullen de bibliotheek P.C. Hoofthuis en de oude UB op het Singel hun deuren sluiten. Het Universiteitskwartier zal dienstdoen als een van de vier campussen van de Universiteit van Amsterdam (UvA). Het Universiteitskwartier moet met de nieuwe UB, met kennisinstituut en museum het Allard Pierson en met de Faculteit der Geesteswetenschappen en de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) fungeren als dé plek van kennis en cultuur. Het is ook de plaats waar de UvA – als Athenaeum Illustre – in 1632 begon.

Bouwkundige precisie

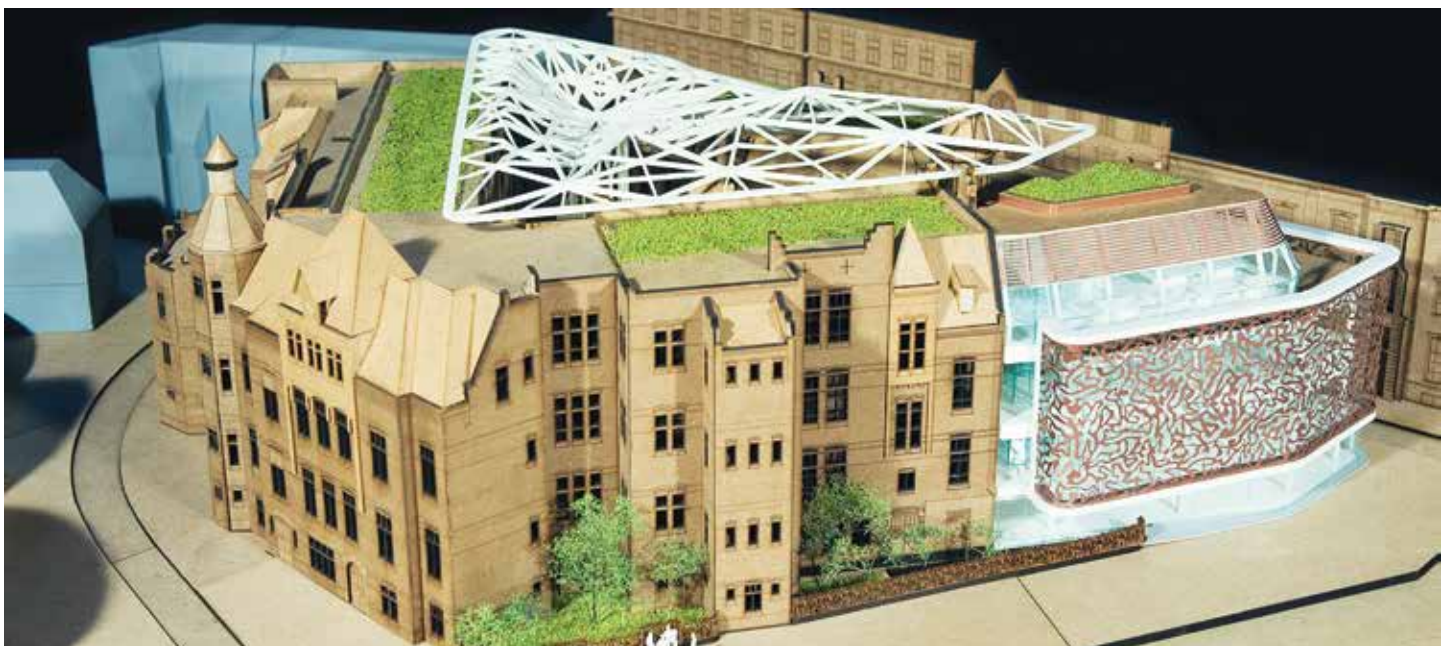
In het historische hart van Amsterdam vindt momenteel de renovatie plaats van het voormalige Binnengasthuis. Samen met een deel nieuwbouw vormt dit straks het gebouw van de nieuwe

bibliotheek. Na jarenlange bezwaarprocedures van omwonenden en belanghebbenden is het Binnengasthuis, bestaand uit het voormalige Zusterhuis en de Tweede Chirurgische Kliniek, in 2001 tot rijksmonument verklaard. De afdeling Monumenten en Archeologie van de gemeente Amsterdam stelt daarvoor eisen aan de renovatie. Sowieso is bouwen in het historische centrum van de hoofdstad complex.

De renovatie en verbouw van het monumentale pand vereisen bouwkundige precisie van alle betrokkenen. Daarnaast steekt de UvA veel energie in de samenwerking met gemeente en omwonenden. Een lange aanloop dus naar wat straks een unieke bibliotheek op een historische plek moet zijn.

Inspirerende ontmoetingsplek

De binnentuin van het voormalige Zusterhuis en de Tweede Chirurgische Kliniek krijgt een overkapping van glas en wordt daarmee een gigantisch, deels verdiept, atrium in de biblio-

Een maquette van het ontwerp van de nieuwe bibliotheek.

de samenleving'

theek. Dit biedt samen met de verdiepte vloer en de kelder extra veel ruimte; de bibliotheek heeft straks een oppervlak van zo'n 14.000 vierkante meter. Het plaatsen van een nieuwe fundering onder het gebouw en het uitgraven voor de kelder zijn inmiddels gedaan. De kelder wordt nu afgebouwd, en na de zomer start de aannemer met het bovengrondse deel.

Het ontwerp en de inrichting van de UB zijn afgestemd op de behoeftes van studenten, onderzoekers, docenten en medewerkers. Zo komen er veel verschillende studieplekken en werk- en onderwijsruimtes in het gebouw. De nieuwe UB wil een ontmoetingsplek worden voor studeren, onderzoeken en werken. Ze moet daarmee fungeren als een belangrijke spil binnen de UvA. Met het ontwerp van het gebouw – het atrium waar evenementen en tentoonstellingen mogelijk zijn – en de unieke plek in de binnenstad wil de UB bovendien een brug slaan tussen universiteit en samenleving.

Onderzoek en kennisdeling faciliteren

Omdat het Binnengasthuis een rijksmonument is, moeten bestaande ruimtes veelal worden gehandhaafd. Dit betekent

dat de originele muren moeten blijven staan en monumentale details zo goed mogelijk bewaard moeten blijven. Een mooie opdracht voor de architect om deze ruimtes zo te ontwerpen dat ze voldoen aan de moderne eisen en tegelijkertijd recht doen aan de historie van het gebouw en de plek. Zo zullen de voormalige ziekenzalen worden verbouwd tot sfeervolle leeszalen met boekenwanden tot aan het plafond. Op de planken van de nieuwe UB komt zeven kilometer boeken van de geesteswetenschappelijke collectie van de UvA te staan. De erfgoedcollecties van de universiteit bevinden zich in het Allard Pierson, net om de hoek. Met deze twee bijzondere voorzieningen van de UvA hoopt de UB onderzoek en kennisdeling nog beter te kunnen faciliteren.

Gegevens

Gestart: september 2019.

Einddatum: medio 2023.

Bouwooppervlakte: 14.000 m².

Architect: MVSA Architects en Architectenbureau J. van Stigt.

Een artist impression van de buitenruimte.

Bibliotheek als spilpartner

Hoe staat het met de jeugddoelen van de Leescoalitie?

Ook scholieren tussen de 12 en 18 jaar vormen een belangrijke doelgroep. Inmiddels werkt 87% van de bibliotheken samen met middelbare scholen. Samen bedienen zij 828 schoolvestigingen, 40% van alle schoolvestigingen in het voortgezet onderwijs.

De Leescoalitie, een bundeling van de belangrijkste leesgerelateerde organisaties van Nederland, wil iedereen aan het lezen krijgen – zeker nu het steeds slechter gaat met ons nationale leesniveau. Deze samenwerkingspartners hebben daartoe in 2015 streefdoelen opgesteld voor 2025 die ervoor moeten zorgen dat iedereen de schouders zet onder een lezend Nederland. Eind 2020 lieten zij weten dat het nu werkelijk vijf voor twaalf is, en vroegen zij opnieuw dringend aandacht voor de belangrijke rol die het onderwijs daarin speelt. Hoe staat het met de doelen die door de Leescoalitie voor kinderen en jongeren zijn vastgesteld? De KB slaat haar eigen recent gepubliceerde onderzoeken erop na.

TEKST: ANNE VAN DEN DOOL, ONDERZOEKSREDACTEUR KB, EN MARJOLEIN OOMES, KENNISADVISEUR KB, • INFOGRAPHICS: KB

Foto: Shutterstock

Het gaat niet goed met het lezen in Nederland, in het bijzonder onder de jeugd. Jongeren lezen steeds minder en hun leesvaardigheden gaan achteruit. Daarom werd eind 2020 het leesoffensief opgesteld: een noodkreet van de belangrijkste organisaties rondom boeken en lezen aan het adres van de overheid, met de oproep om lezen prominenter op de agenda te krijgen.

Belangrijke rol voor bibliotheken

Bibliotheken werken al jaren aan dit doel, onder andere vanuit hun rol binnen de Leescoalitie. Het belang van dit offensief en de wens om hier als sector de rol van betekenis te bestendigen en te vergroten, is bekrachtigd in het Bibliotheekconvenant, dat in oktober vorig jaar door bibliotheek en overheid werd ondertekend. In een gezamenlijke Netwerkagenda moet dit convenant verdere invulling krijgen. Wat is het startpunt van deze hernieuwde inzet? Hoe staat het met de doelen van de Leescoalitie en welke rol vervullen bibliotheken anno 2021 op leesgebied?

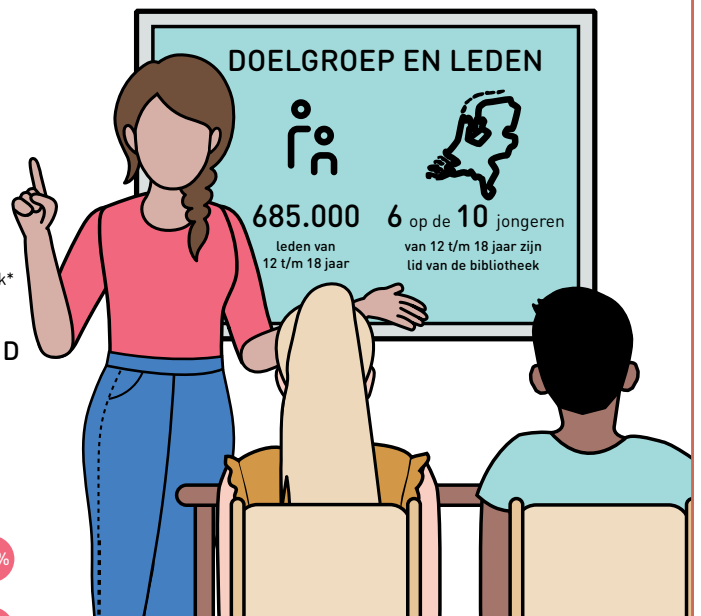
Doelen Leescoalitie

Een van de gremia waarbinnen bibliotheken een bijdrage leveren aan de vergroting van het aantal leesmeters en de hoeveelheid leesplezier, is de Leescoalitie. Deze bestaat uit Stichting Lezen (voorzitter), de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), Stichting Lezen en Schrijven, het Literatuurmuseum/Kinderboekenmuseum, de bibliotheken – vertegenwoordigd door de KB en Vereniging van Openbare Bibliotheken – en het Nederlands Letterenfonds. Al in 2015 stelden zij de volgende doelen vast: in 2025 mag geen enkel kind in Nederland school met een leesachterstand verlaten én in 2025 zijn alle volwassenen geletterd of bezig dat te worden.

Doelstellingen voor jeugd

Om de doelen voor de jeugd te bereiken, zet de Leescoalitie een aantal punten op de horizon. De focus ligt hierbij op een gezinsaanpak, waarbij ouders hun kinderen in het eerste deel van hun leven voorlezen en hen vervolgens stimuleren om zelf te lezen. Ook de beschikbaarheid van leesmateriaal is belangrijk, bijvoorbeeld via de bibliotheek. Daarbij is het volgens de Leescoalitie belangrijk dat alle onderwijzers en pedagogisch medewerkers in 2025 beschikken over voldoende taalniveau, kennis en didactische vaardigheden op het gebied van taal en lezen. Tot slot zou in 2025 op alle scholen en in alle kinderopvanginstellingen ruime en structurele aandacht moeten zijn voor leesbevordering.

Bibliotheken en de samenwerking met het voortgezet onderwijs (2019-2020)

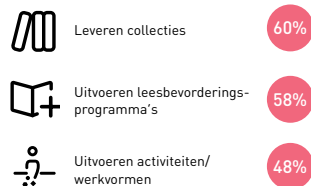
LEESBEVORDERING

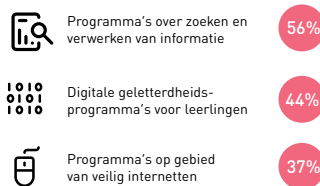
DIGITALE GELETTERDHEID

Meest voorkomende typen diensten

Meest voorkomende typen diensten

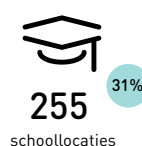
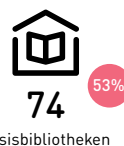

[selectie: bibliotheken die samenwerken op het gebied van leesbevordering, n: 116]

[selectie: bibliotheken die samenwerken op het gebied van digitale geletterdheid, n: 43]

Getekende overeenkomst

* Sinds dit schooljaar zijn ook schoollocaties voor voortgezet speciaal onderwijs meegeteld. Voorheen werden die tot het primair onderwijs gerekend.

KB

Van den Dool & Van de Hoek [2021]. Bibliotheken en de samenwerking met het voortgezet onderwijs. Den Haag: KB. Basis: 140 basisbibliotheken.

Onderzoek via Bibliotheekmonitor

Hoe is het met deze jeugddoelen gesteld? Daarin bieden drie recente onderzoeken van de KB, uitgevoerd via de Bibliotheekmonitor onder alle openbare bibliotheken van Nederland, inzicht. Deze onderzoeken zijn gericht op de samenwerking tussen bibliotheken en voor- en vroegschoolse educatie (0 tot 4 jaar), het primair onderwijs (4 tot en met 12 jaar) en het voortgezet onderwijs (12 tot en met 18 jaar) in het schooljaar 2019-2020. Samen geven ze een compleet beeld van het actuele bibliotheekaanbod voor kinderen en jongeren.

Basisschoolleerlingen vaakst lid

De resultaten van deze onderzoeken sluiten niet naadloos aan bij de doelen van de Leescoalitie. Toch geven ze een indicatie van de stand van zaken. Uit deze onderzoeken blijkt bijvoorbeeld dat gemiddeld één van de drie kinderen van 0 tot 4 jaar in het werkgebied van de responderende bibliotheken lid is van de bibliotheek (32%). Voor de leeftijdscategorie van 4 tot en met 12 geldt een percentage van 80%. Naarmate kinderen ouder worden, daalt dit percentage weer: gemiddeld zijn circa zes van de tien kinderen van 12 tot en met 18 jaar in het werkgebied van de responderende bibliotheken lid van de bibliotheek (61%). Voor al deze leeftijdsgroepen is het lidmaatschap in vrijwel elke bibliotheek gratis.

Boeken binnen handbereik

Dankzij dit grote aantal bibliotheekleden én de nauwe samenwerking tussen bibliotheken en onderwijsinstellingen hebben veel Nederlandse kinderen boeken binnen handbereik, zoals door de Leescoalitie wordt beoogd. Dit zorgt ervoor dat steeds meer kinderen zowel op school als in de lokale bibliotheek terecht kunnen voor leesvoer. Zo hebben niet alleen acht van de tien bibliotheken een boekenhoek speciaal ingericht voor baby's, maar plaatsen zij in het kader van het programma BoekStart in de kinderopvang ook een boekencollectie bij de kinderopvang op locatie. Deze combinatie is ook in het primair, en in toenemende mate in het voortgezet onderwijs, populair: inmiddels werkt 87% van de bibliotheken samen met middelbare scholen. Samen bedienen zij 828 schoolvestigingen, 40% van alle schoolvestigingen in het voortgezet onderwijs. Daarnaast kunnen kinderen en jongeren uiteraard gebruikmaken van het immer groeiende digitale aanbod van de bibliotheek: het aandeel jeugdleden steeg tussen 2016 en 2019 van 16% naar 22%.

Ondersteuning bij taal en lezen

Het leesoffensief wordt niet alleen vormgegeven door een aantrekkelijk en toegankelijk aanbod. Om onderwijzers en pedagogisch medewerkers te ondersteunen in hun aanbod rondom taal en

lezen, beschikken bibliotheken over steeds meer verschillende typen personeel. In het geval van voor- en vroegschoolse educatie gaat het met name om educatief specialisten en BoekStartcoördinatoren. Ook zetten bibliotheken in de ondersteuning van het aanbod voor de allerkleinsten veel vrijwilligers, projectleiders van de VoorleesExpress en voorleesconsulenten in. Daarnaast krijgt een deel van de frontofficemedewerkers een training BoekStart voor baby's. In de samenwerking met het primair onderwijs worden ook steeds meer mediaconsulenten ingezet. Bij de vormgeving van het aanbod voor het voortgezet onderwijs worden ook steeds meer projectleiders en specialisten aangetrokken. Dit personeel is veelal hbo-geschoold. Al deze bibliotheekmedewerkers weten zich ondersteund door personeel op de scholen: niet alleen leraren en docenten, maar ook biblio- en mediathecarissen.

Kennisoverdracht aan schoolpersoneel

Om dit onderwijspersoneel zo goed mogelijk te ondersteunen in hun taken rondom taal en (voor)lezen, verzorgen bibliotheken verschillende vormen van kennisoverdracht. Dit komt het vaakst voor in de samenwerking met het voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld in de vorm van ondersteuning bij werkvormen en activiteiten (48%), advies over het gebruik van boeken bij verschillende vakken (39%), het bijwonen van sectie- of vakgroepoverleggen (29%) en het verzorgen van workshops en trainingen voor docenten (26%). In de samenwerking met het primair onderwijs is die laatste vorm juist populairder: drie kwart van de bibliotheken biedt dergelijke trainingen aan. Verder hebben zes van de tien bibliotheken trainingen voor pedagogisch medewerkers en personeel in de kinderopvang in hun aanbod. Zo dragen bibliotheken eraan bij dat het doel van de Leescoalitie, dat in 2025 alle onderwijzers en pedagogisch medewerkers voldoende taalniveau, kennis en didactische vaardigheden op gebied van taal en lezen hebben, wordt gehaald.

Voorlichting voor ouders

Ook bieden bibliotheken ondersteuning bij het bijbrengen van kennis aan ouders. Drie kwart van de bibliotheken verzorgt zulke oudervoorlichting in het kader van de samenwerking met voor- en vroegschoolse educatie. Eenzelfde percentage geldt voor het primair onderwijs. In de samenwerking met het voortgezet onderwijs wordt deze vorm van voorlichting beduidend minder ingezet: slechts 12% organiseert in het kader van deze samenwerking informatieavonden of workshops voor ouders – niet alleen over lezen, maar bijvoorbeeld ook over mediawijsheid. Verhoging van deze cijfers vergroot de kans dat in 2025 alle ouders hun kinderen voorlezen en stimuleren om zelf te lezen, zoals de Leescoalitie beoogt.

Bibliotheek als spartner

Jarenlang onderzoek laat, kortom, zien dat bibliotheken op grote schaal diensten leveren

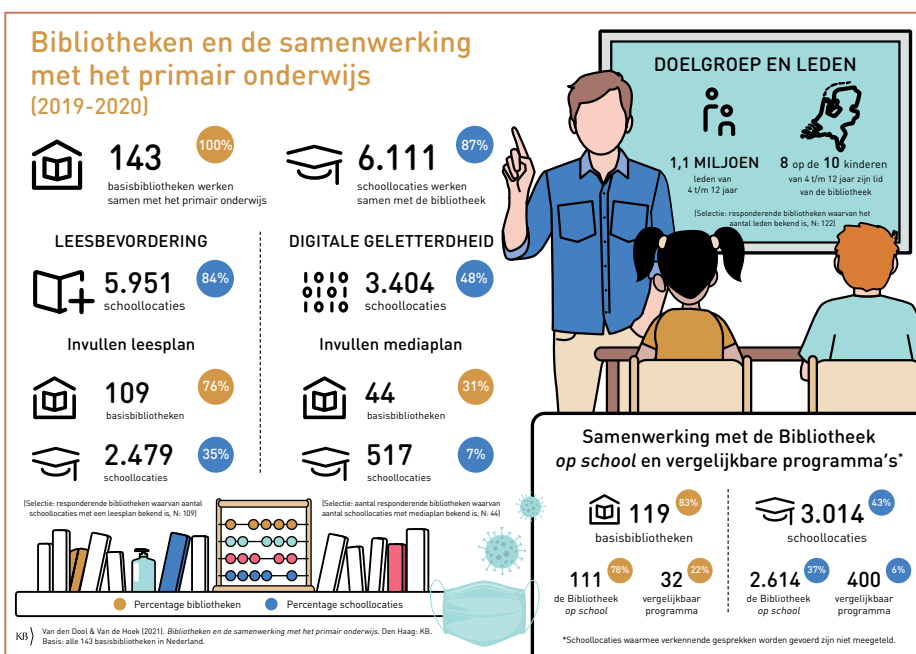
en bijdragen aan het onderwijs. Gezien de huidige ontwikkelingen op het gebied van lezen en de oproep tot een gezamenlijke aanpak, is te verwachten dat die rol de komende jaren verder zal worden uitgebouwd. Niet alleen zorgen bibliotheken ervoor dat er analoge en digitale materialen beschikbaar zijn om te lezen, ook rusten zij ouders en onderwijspersoneel toe op hun taak kinderen te stimuleren in hun leesgedrag. Verdere monitoring van de inzet op deze kernfunctie en de effectiviteit van deze interventies moet uitwijzen of het inderdaad nog niet te laat is om de door de Leescoalitie gestelde doelen voor de jeugd in 2025 te behalen.

Naschrift

De infographic *Voor- en vroegschoolse educatie in de bibliotheek* is afgebeeld in Bibliotheekblad 2-2021, pagina 11.

Bronnen

- Burgt, A. van de & Hoek, S. van de (2020a). *Bibliotheekstatistiek 2019*. Den Haag: KB. <https://tinyurl.com/t65h2m8>
- Dool, A. van den & Hoek, S. van de (2021a). *Voor- en vroegschoolse educatie in de bibliotheek. Onderzoeksresultaten Bibliotheekmonitor-enquête dienstverlening voor- en vroegschoolse educatie, 2019-2020*. Den Haag: KB. Te downloaden via <https://tinyurl.com/44dcu6rt>
- Dool, A. van den & Hoek, S. van de (2021b). *Bibliotheken en de samenwerking met het primair onderwijs. Onderzoeksresultaten Bibliotheekmonitor-enquête samenwerking primair onderwijs, 2019-2020*. Den Haag: KB. Te downloaden via <https://tinyurl.com/23tu64fk>
- Dool, A. van den & Hoek, S. van de (2021c). *Bibliotheken en de samenwerking met het voortgezet onderwijs. Onderzoeksresultaten Bibliotheekmonitor-enquête samenwerking voortgezet onderwijs, 2019-2020*. Den Haag: KB. Te downloaden via <https://tinyurl.com/babhvt2y>

Renske van Kooij, directeur de Bibliotheek Westland

‘Net als in een hotel moeten bibliotheekgasten zich thuis en gezien voelen’

Na het voltooien van de Hotelschool kwam Renske van Kooij in de hotel- en horecawereld terecht. Hoewel ze het fantastisch vond, besloot ze na de geboorte van haar zoon dat dit werk niet goed te combineren was met een gezin en koos ze voor een ander carrièrepad.

TEKST: ANNE VAN DEN DOOL • FOTO'S: ZIE CREDITS LANGS ZIJKANT

Hoe is je loopbaan verlopen? Hoe kwam je bij de bibliotheek terecht?

Ik had vroeger al een enorm rechtvaardigheidsgevoel. Daarom dacht ik altijd dat ik advocaat of kinderrechtster wilde worden. Vervolgens veranderde dat in de wens in de toneelwereld of in de horecabranche terecht te komen. Ik ben calvinistisch opgevoed, dus ik wist: toneel, daar kun je geen droog brood mee verdienen.

Toen uit een beroepentest exact die twee branches kwamen, mocht ik naar de hotelschool in Den Haag. Ik vond het er fantastisch: je leerde er niet alleen strategisch te denken, maar ook hoe iets moest worden uitgevoerd. Vervolgens ben ik kamermeisje geweest en heb ik in de afwas gestaan. Ik weet dus hoe het is om op de vloer te staan. De gastvrijheid die me in de horeca is bijgebracht, vind ik nog steeds belangrijk: ook in de bibliotheek moeten gasten zich thuis en gezien voelen.

Het hotelleven slokte al mijn tijd op: ik ontving mensen, maakte schoon, zat tot 's avonds laat met gasten in de bar. Toen mijn zoon geboren werd, besloot ik dat het anders moest. Ik ging voor Felicitas werken, een organisatie die mensen thuis bezoekt om educatieve kinderproducten te verkopen, waaronder ook boeken-series. Ik was manager van de babymarkt en in die rol verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de series. We leerden ouders hoe belangrijk het is om direct bij de geboorte van je kindje te beginnen met lezen: niet alleen vanwege de woordenschat, maar ook vanwege de verruimende blik op de wereld en de versterking van de band tussen ouder en kind. Het was commercieel werk, maar ik

voelde zeker passie voor de boodschap die we verkondigden. Vervolgens ging ik voor tijdschriftenuitgever Sanoma werken. Als uitgever voor de vijftigplusmarkt, met magazines als *Zin*, ging ik helemaal op in die markt. Daardoor raakte ik in gesprek met belangenbehartigers voor senioren. Op een gegeven moment maakte ik zelfs promotie en werkte er ruim vijf jaar als adjunct-directeur. Op die manier maakte ik kennis met non-profitorganisaties en de zaken waarmee zij te maken kregen, van subsidies tot vrijwilligers.

Met al die bagage kwam ik bij de bibliotheek terecht. Dat voelde ook al als een logische stap omdat ik bij mijn blinde grootvader altijd had gezien hoe belangrijk de bibliotheek voor een mens kan zijn: voor hem was de blindenbibliotheek alles. Zo kwam ik in 2015 bij de Bibliotheek Westland terecht. Mijn voorganger had al een fantastische basis neergezet, met een bibliotheek in iedere kern van de gemeente, die met name in de kleinere vestigingen werden gerund door gepassioneerde vrijwilligers. Ik mocht direct beginnen met innoveren om de transitie te maken van uitleenorganisatie naar maatschappelijk-educatieve bibliotheek. Nog steeds vind ik het fantastisch hoeveel je in een baan bij de bibliotheek kunt doen voor de samenleving.

Op welke prestatie ben je het meest trots?

Ik ben heel trots op alles wat we de afgelopen zes jaar hebben neergezet. In mijn dagelijks leven werk ik in iedere vestiging met zulke betrokken, kundige, loyale en flexibele medewerkers en

vrijwilligers. We werken hier met een heel divers team, waarin iedereen even belangrijk is, ongeacht zijn of haar rol. Samen maken we de overstap van een introverte naar een extraverte organisatie. Een medewerker vertelde mij laatst hoe ze voorheen na het werk de deur achter zich dichttrok. Nu staat ze in lokale kranten te bladeren om te kijken waar wij als bibliotheek kunnen aanhaken.

Bij mijn aantreden hebben we een strategisch plan met verschillende programmalijnen opgezet. In de ogen van veel mensen waren we te ambitieus, maar we hebben het voor elkaar gekregen. We zijn projectmatig gaan werken, met het Taalhuis als het mooiste voorbeeld: dat is uitgegroeid tot een volwassen product, met meer dan tweehonderd vrijwilligers. Mede dankzij dat project zijn we nu een belangrijke partner voor de gemeente.

We zijn weliswaar een grote gemeente, maar we bestaan uit veel kleine kernen. Door dat dorpse karakter verspreidt informatie zich snel – ook informatie van de bibliotheek. Binnen de kortste keren heb je iedereen mee. Zo zijn we ook begonnen met een campagne met prominente taalmaatjes. Aan directeuren van lokale bedrijven en raadsleden van de gemeente vroegen we of ze taalmaatje wilden worden en met een foto op billboards door het Westland wilden hangen. Zo gaan wij te werk: vooruitstrevend met een knipoog.

Die kracht en creativiteit zit in elke vezel van onze organisatie. Tijdens onze BoekStart-ochtenden wordt gespeeld en muziek gemaakt. Meerdere keren per jaar nodigen we zelfs de kinderboerderij uit. De kippen en konijnen rennen dan langs de boeken. Soms lopen we over door ons succes: dan staan er meer mensen voor de deur dan we aankunnen.

Renske van Kooij: 'De overstap naar de bibliotheekwereld voelde als logisch omdat ik bij mijn blinde grootvader altijd had gezien hoe belangrijk de bibliotheek voor een mens kan zijn: voor hem was de blindenbibliotheek alles.'

Zo ging het ook met de volksuniversiteit. Die draaide al twintig jaar op vrijwilligers, maar dat ging niet meer. Ik ben dankbaar voor het vertrouwen dat wij hebben gekregen om hun 'kindje' over te nemen. Al snel kwamen we erachter hoezeer we ons op de hoeveelheid werk hadden verkeken: we wisten niet dat die vrijwilligers hier dag en nacht aan werkten. Maar we hebben onze schouders eronder gezet, en met vallen en opstaan hebben we er een succes van gemaakt.

Wat staat nog op je verlanglijstje?

Er liggen nog steeds meer dan genoeg kansen. We onderzoeken nu bijvoorbeeld of we in iedere kern een Huis van de Buurt kunnen neerzetten. Samen met partners kunnen we zo een nog mooiere plek creëren in de samenleving om elkaar te ontmoeten: een plek waar mensen hun krantje kunnen lezen, koffie kunnen drinken, cursussen kunnen volgen en het Buurt Informatiepunt kunnen bezoeken. Zo dragen we indirect bij aan andere gemeentelijke opgaven.

Vroeger zat de bibliotheek op een eilandje, nu zijn we partner in eenzaamheids- en schuldenbestrijding, en zetten we belangrijke maatschappelijke onderwerpen op de agenda. Partijen vinden ons daardoor ook steeds vaker: zo geven we nu collegereeksen aan hoogbegaafde kinderen en ontwikkelen we een geheugenbibliotheek samen met de Alzheimer Stichting. De collectie blijft daarbij het fundament: de liefde voor lezen zit in ons bloed. Als we met een partner aan de slag gaan, zorgen we er altijd voor dat we een passende collectie hebben.

Toen ik hier zes jaar geleden kwam, zeiden mensen: maak je borst maar nat, bibliothecarissen zijn niet zo snel bereid om te veranderen. Inmiddels kan ik zeggen: niets is minder waar. Ook het afgelopen jaar heeft dat weer uitgewezen. Iedereen heeft met zo veel passie de schouders onder de afhaalbieb gezet, collega's hebben alle 1250 tachtigplusleden in ons werkgebied gebeld. In onze branche is zo veel betrokkenheid: als iemand een boekentasje komt halen, weten we precies wat we erin moeten stoppen. Ik heb tijdens een bibliotheekcongres eens begrepen dat bibliotheekmedewerkers nog meer betrokken zijn dan leerkrachten of mensen in de zorg. Dat geloof ik zeker.

Veel collega's stromen de komende jaren uit om te gaan genieten van hun welverdiende pensioen. Soms vraag ik me af of we die vacatures kunnen invullen met mensen die het vak met evenveel passie gaan voortzetten en die de bibliotheek op dezelfde manier zullen omarmen. Daarom nemen we nu al nieuwe mensen aan, zodat we de kennis en passie op tijd kunnen overbrengen. Ik ben daar als directeur druk mee bezig: wie kan wanneer op welke plek instromen?

Tegelijkertijd denk ik dat we ons daarover geen zorgen hoeven te maken: we krijgen nu al open sollicitaties binnen van jongeren die zo graag bij de bieb willen werken. Dat helpt ons om een betere afspiegeling van de samenleving te worden. Jonge mensen brengen zo veel verschillende persoonlijkheden met zich mee. Ook zou het mooi zijn als we meer mannen en nieuwe nationaliteiten in ons personeelsbestand zouden krijgen. Dat laatste zien we vooral bij de Taalhuizen al gebeuren. De grootste diversiteit zit bij ons in karakters: sommige medewerkers

hebben een achtergrond in het theaterwezen, andere in het onderwijs, een volgende in het sociaal domein. Dat geeft soms wrijving, maar ook veel glans. Als we allemaal hetzelfde zouden denken, bereikten we veel minder.

Is werken bij de bibliotheek anders dan in andere sectoren? Wat is het verschil?

In de horeca doe je het voor de fooi. Hoewel: onze medewerkers krijgen ook cadeautjes van blije bezoekers en tevreden leden. Er zijn vooral overeenkomsten. Ook in andere organisaties waar ik werkte stond de doelgroep centraal: ook daar probeerden we mensen blij te maken met verhalen, of het nu achter de bar was of met een tijdschrift. Ook werk je overal met mensen. Eén belangrijk verschil: bij ons is de collectie troef. Wij hebben een sterke inhoud waarmee we alles wat we doen kunnen ondersteunen. Dat fundament maakt een groot verschil.

Ben je meer een denker of een doener?

Ik ben analytisch en ik denk snel. Dat is niet altijd prettig voor anderen, omdat zij vaak iets meer tijd nodig hebben om een vraagstuk te doorgronden. Ik houd van het ontwikkelen van een heldere visie, een duidelijk punt waar we naartoe kunnen werken. Wanneer iets eenmaal is bedacht, heb ik vaak ook al precies in mijn hoofd hoe het uitgevoerd kan worden. Mijn uitdaging is ook stil te staan om meer filosofisch te leren denken, en niet alleen maar doelgericht. Maakt dat me een denker of een doener? Ik vind het lastig dat zo te benoemen.

Heb je hobby's?

Ik werk heel graag in de tuin. Ik heb een moestuin waarin ik van alles verbouw. Op het werk loop ik altijd rond in hakken en een jurk, maar daar zit ik met mijn handen in de klei. Dat helpt heel goed om mijn hoofd leeg te maken.

Ook houd ik van koken en lekker eten. Op zaterdag gaan we naar de markt en halen we vis voor uitgebreide schotels. Ook op vakantie gaan we altijd op zoek naar het lekkerste visrestaurant. Voordat de coronacrisis uitbrak gingen mijn vriend en ik elke zaterdagochtend samen naar yoga, en daarna een uurtje in de sauna. Ook daar werd ik heel rustig van. Ik hoop dat dat snel weer mag.

En ik houd enorm van muziek. Op zaterdag worden we altijd wakker met Bach. Vooral opera vind ik prachtig, met dank aan mijn voorliefde voor theater en toneel. Als ik naar een voorstelling ga, ben ik altijd een beetje jaloers op de mensen die op het podium staan, op hoe ze hun emoties weten over te brengen. Ook die intimiteit mis ik in deze tijd ontzettend.

Als het zomer wordt gaan we ook graag aan het einde van de dag naar het strand. Dan eten we bij onze favoriete strandtent en kijken we naar de ondergaande zon terwijl het strand leger wordt. Dat voelt echt als een vakantiedag.

Wat is je favoriete vakantiebestemming?

Ik ben dol op reizen. Ik houd van plekken waar je je kunt onderdompelen in natuur, kunst en cultuur. Een paar jaar geleden waren we op de Biënnale van Venetië: wat een magie, al die

verrassingen – de kunst, maar ook de prachtige panden die we binnengingen. En ik word ook gelukkig van de rust van een Franse camping waar je het gevoel hebt alsof je alleen op de wereld bent. Dan wandelen we overdag in de bergen en eten we 's avonds bij een klein restaurant waar we de mensen kennen. Dat vind ik een groot goed: in een land zijn waar je mensen kent. En ook op vakantie is eten voor ons heel belangrijk: het vormt een verbintenis met de lokale cultuur.

Welke boeken en films neem je graag tot je?

Ik ben gek op lezen, maar ik heb jammer genoeg niet heel veel tijd. Het weekend is zo snel voorbij, maar 's avonds in bed kruipen we nog wel eens bij elkaar met een boek. Ik herinner me hoe

verliefd ik was op *De ontdekking van de hemel* – zo'n typisch dik boek dat je zo'n lange tijd bij je draagt dat het je vriend wordt. Ik houd ervan om in de gedachten van een personage te duiken en soms ook dezelfde wrijving te ervaren. Nu lees ik bijvoorbeeld *De avond is ongemak* van Marieke Lucas Rijneveld. In dat boek lukt dat heel goed.

Wat films betreft: ik heb enorm genoten van de documentaire *De kinderen van juf Kiet*. Mijn moeder was juf en had in haar klas tientallen verschillende nationaliteiten. Bij haar afscheid waren wij kinderen ook uitgenodigd. Ze zei toen tegen alle ouders: stuur je kind naar buiten of lees een boek met ze. Later realiseerde ik me: daar komt mijn liefde voor de bibliotheek misschien wel vandaan.

Foto: Eric van Nieuwland

Renske van Kooij: 'Ik werk heel graag in de tuin. Ik heb een moestuin waarin ik van alles verbouw. Op het werk loop ik altijd rond in hakken en een jurk, maar hier zit ik met mijn handen in de klei. Dat helpt heel goed om mijn hoofd leeg te maken.'

De zeven echtgenoten van Evelyn Hugo* door Taylor Jenkins Reid (2020)

‘Steeds wilde ik weten hoe het verder zou gaan ...’

Hollywoodfilm-icoon Evelyn Hugo is negenenzeventig als ze besluit om na jaren van stilte eindelijk de waarheid te vertellen over haar glammoureuze, maar door schandalen geteisterde leven. Wanneer ze hiervoor de onbekende reporter Monique Grant benadert, is niemand zo verbaasd als Monique zelf. Vastberaden grijpt ze deze kans om naam te maken. In het luxueuze New Yorkse appartement van Evelyn luistert Monique gefascineerd naar haar verhaal. Over het begin van haar carrière in de jaren vijftig wanneer ze naar Los Angeles trekt, tot aan haar onverwachte besluit om de spotlights de rug toe te keren in de jaren tachtig. Evelyn openbaart een leven van nietsontziende ambitie, onverwachte vriendschap, grote liefde en de prijs van roem. De band tussen de twee vrouwen wordt steeds sterker, en naarmate het verhaal zijn einde nadert, wordt duidelijk dat Evelyns leven op tragische en onomkeerbare wijze samenkomt met dat van Monique. Al een tijdje stond dit boek op mijn lijstje. Niet alleen omdat ik goede recensies over het boek las, maar ook om de beschrijving op de achterflap. Het leek me een lekker boek ‘tussendoor’. Op de één of andere manier ben ik momenteel minder van de thrillers (wat ik nu gruwelijk vind, vond ik altijd fijn) en meer van de verhalende boeken, geen chicklit, maar wel een mooi verhaal over mensen. Dus toen dit boek eindelijk op te halen was uit de bieb (dat het veel was uitgeleend zegt ook wel iets) verheugde ik me er echt op om eraan te beginnen. En het stelde zeker niet teleur! Als lezer word je door zowel Monique als Evelyn bij de hand genomen door het verhaal. Tussen de hoofdstukken met het levensverhaal van Evelyn door, lees je over het leven van Monique. Monique heeft een relatie afgesloten, maar twijfelt of ze daar wel goed aan heeft gedaan. Door haar gesprekken met Evelyn komt ze tot een beslissing. Naarmate Evelyn in haar levensverhaal vordert, laat ze Monique ook weten dat ze haar juist heeft gekozen omdat haar verhaal ook met Monique heeft te maken. Voor mij was dat toch wel een verrassing.

Het verhaal is mooi geschreven met mooie karakters. De karakters van Evelyn, Celia en Monique worden prachtig neergezet. Het verhaal van Evelyn en de persoon van Evelyn hebben minder mooie kanten die Evelyn zelf niet schuwt. Ze doet echt bijna alles om haar carrière naar een hoger level te tillen. Als lezer trof ik een diepere laag aan. De gevoelens van Evelyn, de vriendschap en de liefde zijn toch wel onderwerpen die mij als lezer raakten. Het maakte het lastig om het boek weg te leggen. Steeds wilde ik weten hoe het verder zou gaan en waar de link in het verhaal van Evelyn met Monique zou liggen. ‘Als je een klein stukje voorbij de oppervlakte graaft, blijkt dat iedereen een uniek, interessant liefdesleven heeft en dat het zich nooit makkelijk laat definiëren.’ Het was zeker geen boek voor ‘tussendoor’, een prachtige roman dus, en zeker gaan lezen als je dat nog niet hebt gedaan! Een mooi boek in deze lastige tijd dat ons laat zien dat liefde toch wel is waar het in het leven om draait.

*Oorspronkelijke titel: *The Seven Husbands of Evelyn Hugo*.

Naam: Annette Bons (53).

Beroep: Juridisch administratief medewerker bij de Rechtspraak.

Bibliotheek: Het boek heb ik geleend bij dbieb in Leeuwarden.

Bibliotheeklid: Als kind was ik al lid, een tussenpoos geen lid geweest en nu alweer een fiks aantal jaren wel.

Hoe vaak kom je in je bibliotheek? Soms wekelijks en meestal tweewekelijks, ik haal niet alleen boeken voor mezelf, maar ook voor mijn moeder.

Wat leen je zoal? Vooral thrillers, maar momenteel ook veel romans.

Neem je wel eens deel aan activiteiten? Niet echt. Wel heb ik cursussen gevolgd bij de Bieb die door de volksuniversiteit in de bieb werden georganiseerd. Van Spaanse les tot NLP en webteksten schrijven. Erg leuk!

Mening over jouw bibliotheek: Ik vind dat we een echt mooie bibliotheek hebben, midden in de oude gevangenis in het centrum van Leeuwarden, en een goed aanbod van boeken. En ook nog eens bij ons om de hoek. Je kunt er heerlijk naar de bieb, maar ook lekker een kopje koffie drinken en al een beetje lezen.

Een werkplek is pas écht goed als je weet hoe je er mee moet werken!

Investeer in de kennis van uw medewerkers met **BOEK** (BiebCloud online educatie kanaal)

(tevens beschikbaar voor bibliotheekleden!)

Wat is BOEK?

Een online platform met een collectie van ruim 400 educatieve video's over de meest gebruikte (online) kantoorprogramma's én onderwerpen zoals weerbaarheid in cyberveiligheid. Een nieuwe, maar vooral leuke manier van kennisvergroting voor medewerkers en bezoekers! BOEK van BiebCloud is relevant, laagdrempelig, en makkelijk in gebruik.

Waarom BOEK?

Met BOEK van BiebCloud worden medewerkers slimmer en productiever. Niet elke medewerker staat te springen om een lange (online) training te volgen. Door de korte en praktijkgerichte video's behalen de medewerkers snel resultaat en wordt het werken in de digitale omgeving gemakkelijker en leuker.

Beschikbaar voor zowel medewerkers als bezoekers

Meer dan 400 video's per direct beschikbaar

Educatie, training en cybersecurity awareness

Slechts 5 minuten per video!

 BiebCloud
online educatie kanaal

Voor meer informatie, ga naar www.biebcloud.nl/BOEK

Bieb SYSTEMEN

Postbus 86, 7440 AB Nijverdal
Telefoon: 050 - 318 60 18
Email: info@biebsystemen.nl
Internet: www.biebsystemen.nl

Bibliotheken hebben de afgelopen jaren ingespeeld op de veranderingen in de markt. Met concepten, zoals in de retail gebruikt, zijn er nieuwe presentatietechnieken ontwikkeld om de consument, de bibliotheekbezoeker, aan zich te binden. Frontale presentatie en tafels maken het veel overzichtelijk en aantrekkelijk om te zoeken naar nieuwe boeken. Net als gebruikelijk in de retail moeten formules worden bijgesteld en aangepast. Wijzigingen moeten het voor de klanten aantrekkelijk maken om steeds weer te komen. Bieb Systemen, onderdeel van Van Keulen Interieurbouw, kan hierbij ondersteunen. Op het gebied van hout, metaal, draad en kunststof beschikken we over veel know how en een hypermodern machinepark.

Van Keulen realiseert wat vormgevers ontwerpen!